

גליון מס' 16
אב תשנ"ה
אוגוסט 1995

המחיר 9 ש"ח

100 שנה לקולנוע וכל יתר
הנפקות דצמבר בישראל

150 שנה להולדת היהודי
שומציא את ספינות-האוויר

עראכת שב אל המנדט

כפלות שעשו היסטוריה

מגזין הבולאים בישראל

על הפרק

מאז הקמת מדינת-ישראל שוררים, בדרך כלל, יחסים הדוקים עד לבביים בינה לבין ארצות-הברית, יחסים של בעלי-ברית ושותפים לאידיאלים נשגבים. זיקה הדדית זו הובאה לידי ביטוי בולאי, מזמן לזמן, ע"י ישראל, שהבליטה מוטיבים אמריקנים. יחס-גומלין מצד הדואר של ארצות-הברית – אין בנמצא. במשרדי ה"פוסטמסטר גנרל" בווינגטון חומקים בשיטתיות לא רק משימת דגש כלשהו על "הקשר הישראלי" (למעט חותמות-זיכרון מקומיות מוזמנות ע"י מארגני-אירועים) כי אם אפילו נמנעים, עד כמה שאפשר מלפרסם אישים ונושאים יהודיים. אחת האמיתות לכך היא, שהיהדות היא קבוצה דתית והדואר האמריקני אינו מוכן לתת פיתחון-פה לדרישות מצד קבוצות דתיות אחרות. נחא.

אבל, מממש ובא תאריך, שעשוי לשמש אבן-בוחן לכוונות צמרת-הדואר בארה"ב: חמשים שנות קיומה של מדינת-ישראל, ב-1998. בארה"ב כבר הופיעו בעבר בולים לכבוד יובלות עצמאות של פילנד, פולין, שווייץ ועוד. האין ישראל ראויה אף היא שתועלה על בול אמריקני? מאחר שנהוג לתכנן לוח-הנפקות שנתיים-שלוש מראש, אין זה מוקדם להציג כבר עכשיו את ההצעה הזאת לידידיו האמריקנים.

תוכן הענינים

2	על הפרק
3	אושר תקציב ההתאחדות
4	הנפקות ה-14 בדצמבר
5	150 להולדת דוד שוורץ
9	חידון בולאי
9	מצרותיו של אספן חותמות
10	חידושים ושינויים בישראל
11	עראפת שב אל המנדט
12	מכתבים למערכת
14	יודאיקה
17	עזרים חיוניים לאספן
19	קלוסנדרוף בפשיטת-רגל
20	"מיסיונרים" למכירה פומבית
21	מידע מ-4 כנפי-תבל
22	פיספוסים ופשלות
24	היצע וביקוש
27	כל הנפקות חו"ל

ומענין לענין, באותו ענין: הואיל ונפוצה כעת השיטה של הנפקות משותפות וזהות לשתי מדינות, יש לנו אפילו רעיון לבול משותף לנו ולארה"ב: דיוקנו של אלוף דוד מרכוס, שבשנת 1998 גם תמלאנה 50 שנה למותו.

עוד בשנת 1957, אם איננו טועים, הוצע בקונגרס האמריקני להנפיק בול לזיכרו, אך באווירה דאז לא היה מה שקרוי כיום "פוליטיקלי קורקט". "מיקי", כפי שהוא נקרא בשמו המחתרתי, היה הקצין האמריקני הבכיר ביותר שנהרג בשירות מדינה זרה. הוא הגיע ארצה ערב מלחמת השחרור עם "מיטען" צבאי מפואר ותרם תרומה כבירה להכנות לקראת הפלישה הערבית עם הכרזת המדינה. ב-11 ביוני 1948 נהרג בשוגג ליד ירושלים והובא לקבורה באקדמיה הצבאית האמריקנית בווסט-פוינט. גם ארה"ב וגם הדואר הישראלי התעלמו ממנו כליל, ללא שום הסבר הגיוני. נראה לנו, ששנת ה-50 לפילתו תהיה הזדמנות נאותה לתקן את העוול - בצוותא.

לא מכבר, באחד הגליונות של "שביל", קבע מנהל השירות הבולאי הישראלי בפסקנות: "בול לכבוד אלווים פרסלי? לא אצלנו!"

האם יצטרך מר ינון ביילין הנכבד, כמו שאומרים, לאכול את הכובע שלו עכשיו? זאת אינה שאלה רטורית גרידא כי אם אקטואלית ביותר, לאחר שהשבועון הלונדוני היהודי "ג'ואיש כרוניקל" (מקור מהימן ביותר, שזכה לבול-זיכרון מטעם דואר-ישראל במלאת לעתון 150 שנה!) בישר, שמלך הרוקטורל היה יהודי! אלווים, שהיה חוגג השנה את יום-הולדתו הששים, אילמלא נפטר שבע-סמים לפני 18 שנה, שימש נושא לתחקיר יסודי נוסף (מדי חודש כמעט יוצאת לאור ביוגרפיה חדשה שלו) והמחקר טוען, כי אפילו היה גאה במוצאו. לדברי סיד שאו, סוחר לונדוני במזכרות-אלווים, היתה לו גם "ידישע מאמע" - מה שעשוי להמציא הסבר פסיכולוגי להתנהגותו במצב-לחץ. בשנות ה-60, סיפר שאו, התוודה אלווים בפני גלבו האיש, לארי גלר, שגם הוא, הזמר, מזרע אברהם, יצחק ויעקב, אך שומר על שורשיו בסוד, פן יבולע לו מצד אנטישמים בדרום-ארה"ב, שם התגורר. מתברר, שגלדיס אימו של "המלך" שלחה אותו בעיר ממפיס שבמדינת טנסי לבית-ספר, שרוב תלמידיו היו נימולים, למרות הריחוק מהבית. כל חבריו של אלווים באותה תקופה היו יהודים. זאת ועוד: על מצבתה של גלדיס בחוות-גרייסלנד בממפיס נחקק, לפי דרישת אלווים, בצד צלב בולט, גם

מגזין הבולאים
ישראל
מנוי שנתי:
45 ש"ח

גליון מס' 16
אוגוסט 1995

מו"ל: התאחדות בולאי ישראל,
העורך: שלמה שמגר

רח' פינסקר 2 ת.ד. 4523 ת"א 61045

טלפון ופאקס: 03-6295547

הפקה: אורפו 2000, דרך בן-צבי 84 ת"א
טל. 03-6812180

מגן-דוד זעיר.

רוי הריס, מגדולי "חוקרי-אלווים" מצא שבעורקו זרם דם יהודי, סקוטי, אירי ואפילו אינדיאני. סבתו מצד האם היתה לוסי מנסל, בת יהודים כשרים לכל דבר. פטסי אנדרסון, העובדת כיום ב"יד-אלווים" בגרייסלנד אישרה, כי פרסלי היה מודע לצור-מחצבתו ומדי פעם היה עונד מגן-דוד ותליון "חיי" לצווארו בקונצרט. המומחה גלר השתומם בשעתו מדוע "המלך" מצרף לעדיים אלה לפעמים גם צלב ונענה: "אינני רוצה להחמיץ את גן-העדן בגלל ענינים טכניים".

אלווים, ינוח בשלום על משכבו, מוחזק אצל מעריציו ממש כמו, להבדיל אלף אלפי הבדלות, האדמו"ר מברוקלין, שחסידי אינם מוכנים להאמין, כי אכן הסתלק סופית עד יום תחיית-המתים. בשבילם "המלך" חי וקיים. יבושם להם.

ברם, כבולאים עלינו להתפלל באדיקות שלוש פעמים ביום, שהכל יתבדה ושהחשיפה ב"ג'ואיש כרוניקל" תתגלה כברווז עתונאי, עורבא פרח בעברית צחה.

אתם מתארים לעצמכם, קוראים נכבדים, איזו קטסטרופה זאת תהיה אם כל אספני ה"יודאיקה" יצטרכו לצרף אותו לאוספים? ומה עוד צפוי לנו אם וכאשר סוכני-המכירה היהודים החרוצים של עשרות "מדינות" יתלבשו על מיכרה הזהב הזה? האספנים הסחוטים בלאו הכי הלא יצטרכו לקחת משכנות ולעבט את כותנתם האחרונה כדי לעדכן את האוספים שלהם! גליונות-מזכרת על נייר זהב, כסף, פלטינה וטיטניום בני 16-48 בולים יונפקו חדשים לבקרים, שלא לדבר על הון-התופעות שצריך יהיה להשקיע כדי להדביק את ה"פיגור" מהשנים הקודמות, שבהן איש (סוף בעמוד 31)

אושר תקציב ההתאחדות ל-1995

תקנון-האתיקה בהכנה, דיון במצב העמותות

מחקר-צפת עומד להופיע

אריה בן-דוד, נשיא-הכבוד העולמי של איגוד אספני ישראל, א"י ויודאיקה, עומד להוציא לאור בקרוב מחקר יסודי וממצה בנושא בולי-צפת מתקופת המעבר. הספר יתאר את הרקע ההיסטורי-הצבאי, את תפקוד הדואר בימי-המצור, את נסיבות היווצרותו של הבול המפורסם, את החותמות והזיופים וכו' ויהיה מלווה באיורים לרוב. מר בן-דוד מבטיח, כי "תהיה זו המילה האחרונה בנושא במידה שבכלל יש דבר כזה בחקר תולדות-הדואר". המחיר - 29.50 דולר בצירוף דמי-משלוח.

ציפורים בראש

הציפורים עפות בראש כל הנושאים היקרים לליבם של אספנים המצטרפים לאגודה התימטית האמריקנית. נושאים אחרים בדירוג הם, לפי הסדר, רכבות, אוניות, מטוסים, חלל, חתולים, פרחים, פרפרים, אמנות וחג-המולד.

"האוויד" בן 50

אחת ההמצאות המהפכניות ביותר בתולדות האביזרים הבולאיים חוגגת בימים אלה את יום-הולדתה ה-50: "האוויד", שבלעדיה קשה לתאר כיום אספנות מסודרת ורצינית. הפסים השקופים עם הרקע השחור הומצאו ע"י הגרמני ד"ר האנס ווידמאיר (1911-1966) אחרי המלחמה העולמית השנייה. הוא הנציח את שמו לא רק בשם שהעניק להמצאתו כי אם גם בכיוון החדש, שנתן לתחביב. דרכו לא היתה סוגה בשושנים, אך לבסוף כבש את השוק והותיר מאחור את כל החקיינים למיניהם. הוא איץ את המו"לים של הקטלוגים להנהיג מחירים נפרדים לבולים בלתי-חתומים עם שרידי מדבקים ובלעדיהם, מה שגרר אחריו, אגב, תופעת-לוואי בלתי-רצויה, שאספנים רבים יתעניינו יותר בצד האחורי מאשר בצד הקידמי של הבול... על כל פנים, פסי-האוויד הם כיום הצורה המקובלת בעולם כולו לשימור והצגה של בולים ובלוקים. (ראה גם עמוד 17)

50 אספנים בחוג-המירב

האסיפה הכללית השנתית של העמותה לאיסוף גלויות-מירב התקיימה בחיפה ב-25 במאי 95. לאחר שלוש שנות פעילות מונה החוג 50 חברים, חלקם מחו"ל. במהלך שנת 1994 הופקו 22 גלויות-מירב עבור חברי החוג.

מומלץ לקיים "תערוכות-יחיד", מיפגמים בולאיים שבהם יציג כל משתתף מסגרת אחת בנושא הקרוב לליבו. תצוגות אלה צריכות להיות פתוחות לכל, בלי כללים קפדניים או קריטריונים בינלאומיים מחמירים. ספריות עירוניות, אולמות של סניפי-בנקים וכו' הם מקומות הולמים לארגון תערוכות תימטיות מצומצמות.

יש לנתת אל האספן "הצנוע", שדרך כלל אינו נושא עיניו להשתתפות בתערוכות, ולאפשר לו לפתח נושא ברמה עממית, בלי להתפאר ב"אוצרות". באגודות מקומיות שונות פוחת באורח טבעי מספר החברים הקשישים ומתוך "דור ההמשך" יש כאלה שבאים רק כדי לעיין בקטלוגים. רצוי לקרב עולים חדשים, בעיקר מחבר העמים, שיש להם נטיה לבולאות, גם אם אינם יכולים להרשות לעצמם בשלב-ההיקללות, להוציא כספים רבים על התחביב. הומלץ להמציא כרזות-פירסום לבתי-ספר ומקומות ציבוריים, על מנת לעשות נפשות לבולאות. בגמר הוויכוח מסר הח' יואל סלוצקי על ההתקדמות לניסוח תקנון-האתיקה לבולאים וסוחרי-בולים, שההתאחדות אמורה להנהיג בקרוב. בוועדה המנסחת חברים מלבד מר סלוצקי גם ה"ה יעקב צחור, מוטי קרמר ואורי שליט. התקנון המאושר, שיפורסם בבוא היום גם ב"שבל", יחייב את כל החברים, לרבות הסוחרים, להצהיר על דבקות אישית לאמנה, שתכלול חובת בורות במחלוקות וכו'.

הסוחרים המצטרפים יקבלו מן ההתאחדות תעודה שתאשר את אמינותם.

לבסוף מסר מר יעקב שבתאי, סגן-נשיא הבי, דו"ח על אירועים בינלאומיים בהם השתתף ועל מצב הבולאות בחו"ל. בגרמניה ירד מיספר הבולאים המאורגנים בצורה מדהימה. בתערוכות הגדולות האחרונות נתגלתה אדישות קסטרופלית. המארגנים משקיעים מיליונים בקיום תערוכות מפוארות - והקהל אינו מופיע. כך היה בהלסינקי וכך היה בבזל. ראשי הבולאות בעולם מחפשים נואשות דרכים חדשות, אטרקציות וחיידושים, כמו בולאות "חדשה", שמאפשרת לקהל השתתפות ישירה יותר. ה"להיט" האחרון הן תצוגות "מדור פתוח", שמכילות 50% של חומר לאו דווקא פילטרי טהור. האחראים הגיעו למסקנה, כי תערוכות כמו "יונת-בזל" הן "מרובעות" מדי ופונות רק לאלטיה של מבינים, לא להמונים שרוצים לקרובם.

תקציב מאוזן לשנת 1995 הוגש לגוף המוסמך, הפורום של ראשי העמותות הבולאיות, לרבות חברי הוועד-הפועל ההתאחדות בולאי ישראל, ואושר פה אחד. בכנס שהתקיים ב-4 ביולי האחרון בת"א. התקציב מסתכם ב-422 אלף ש"ח הכנסות מול הוצאות. רוב ההכנסות - 360 אלף ש"ח - אמורות לבוא מ"הקן לעידוד הבולאות" מייסודה של רשות-הדואר, שגם השנה, כמו אשתקד, אישרה את השתתפותה באיחור רב, ומממשת אותה טיפין-טיפין.

בכנס מסר נשיא-ההתאחדות עו"ד אלי וובר דוח פסימי על מצב המועדונים הבולאיים בעולם וביעקר במערב-אירופה, אך הדגיש, כי הבולאות כ"תחביב מרגיע" לא פסה מן העולם ואין סיבה להתייאש מעתידה, חרף כל הקשיים.

בוויכוח הכללי שהתפתח בפורום הובעו דעות והועלו רעיונות מצד ראשי הבולאות המאורגנת ברחבי-הארץ. בין היתר צויין, כי אין די חומר להחלפות באגודות ורצוי לקיים פגישות אזוריות או תקופתיות כדי להרחיב את המעגל. יש לנסות ולגייס חברים נוספים באמצעות העתונות, לקרב אנשי-עסקים, גימלאים ובעיקר נוער וילדים.

רצוי להרבות באירועים - תערוכות, טקסים וכו' - המושכים קהל ההרצאות אינן צריכות להיות "מקצועיות" מדי, כי אם מובנות גם להדיוטות.

הישגים נאים למציגו בהלסינקי

הישראלים "לא ביישו את הפירמה" בתערוכת-הבולים העולמית "פינלנדיה 95", שהתקיימה בהלסינקי, בחסות הפדרציה הבינלאומית לבולאות. לאור העובדה, שהשתתפו בה כל המדינות החברות בארגון ושעיקר הדגש הושם על "תולדות-הדואר", בולט עוד יותר ההצטיינות של אספנים מארצנו, שכולם הציגו במדור זה ושאו מאחלים להם, כי ילכו מחיל אל חיל. ואלה הזוכים:

* **משה שמואל**, "בולגריה", זהב.

* **יהודה קליינר**, "האיים האיוניים", מוזהב גדול בצירוף ברכות השופטים על יסודיות המחקר.

* **שלמה שטרן**, "רוסיה", מוזהב.

* **אברהם זכאי**, "מבאר-שבע לירושלים", מוזהב.

* **וויליאם גרוס**, "דואר יהודי במרוקו", מוזהב.

שלושה בולים שכבר הופיעו כלולים בגליונות-התערוכה; בגליונות בגירסה הסופית יתנוססו גם סמל התערוכה ושמה, בעיברית ובאנגלית

בול בערך נקוב של 1.80 ש"ח: תצלום אווירי של קרית-הממשלה בבירה ובו נראים בנין-הכנסת, משרד-הממשלה ובית-המשפט העליון, עפ"י צילום של דובי טל, מוני הרמתי, אלבטרוס, צילום אוויר. בשובל: סמל-המדינה וברקע קטע ממגילת-העצמאות. בשולי הגליונות יראו עוד: בית-הכנסת הרמב"ן מהמאה ה-13 - שיחזור בית-המיקדש - ובית-המיקדש וארבעת המינים עפ"י מטבע סלע, 132 לפנה"ס. עוד עתידים להופיע ב-14 בדצמבר: בול בן 1 ש"ח לכבוד שרותי הכבאות וההצלה בארץ (עיצוב של גיל פארן), בול בן 2.50 ש"ח לכבוד יום-הבולאות (טיסנאות) ותווית מס"ד לשימוש בתערוכת-הבולים "ירושלים 3000".

האיוורים המתפרסמים כאן לראשונה הם תרשימים בלבד ועד לביצוע הסופי יחולו בהם שינויים ניכרים.

הדואר הישראלי שילב בתוכנית ההנפקות שלו בול מיוחד, בערך נקוב של 4.40 ש"ח בעיצובו של משה פרג, מוקדש למאה שנות הקולנוע - אירוע שחוגגים אותו במדינות רבות בעולם. הבול שיופיע ב-14 בדצמבר ישים את הדגש על התרומה החשובה שתורמו יהודים ל"אמנות השביעית" ויצג שבעה כוכבים מפורסמים ממוצא יהודי: אל גולסון, האחים מרקס, סימון סיניורה, פיטר סלרס ודני קיי. בבול רואים קהל יושב בחשכת אולם-קולנוע לפני "מסך-כסף" ענקי, שעליו מופיעות דמויות הכוכבים המפורסמים. במעבר לצבע נראה המספר "100" כגיל "המזוה העשירית", ובשובל מופיע גם הלוגו הבינלאומי של החגיגות למלאת מאה שנה להקרנה הפומבית הראשונה ע"י האחים לומייר. הבול מתנוסס בשער גליון זה של "שבל".

הנפקות נוספות ב-14 בדצמבר יהיו: הגליונות לכבוד תערוכת "ירושלים 3000", שתכלול שלושה בולים, שכבר הופיעו, לחגיגות 3000 שנה לירושלים כעיר-דויד. ההנפקה, בעיצובן של רות קנטור וענת פרידמן, מורכבת כדלקמן:

תווית מס"ד ל"ירושלים 3000"

70 שנה לשרותי-הכבאות

ב-1925 פקדה את תל-אביב הקטנה דליקה בשכונת ברנר שבדרום-העיר וחרף מאמצי התושבים, שחשו למקום בדלניים ובגרזנים, לא הצליחו להשתלט על האש. או-אז הציע אבא כהן, עולה חדש מרוסיה הסובייטית, לראש-העיר מאיר דיזנגוף להקים גדוד של כבאים מתנדבים. כהן - שהיה קצין-כבאות מוסמך בארץ-מוצאו - מונה למפקד הראשון של כבאי ת"א. בעיר לא פרצו אז דליקות רבות. בחורף עסקו המתנדבים בעיקר בחילוץ נפגעי-שטפונות ובקיש - בסיוורים למניעת שריפות-קוצים. כמקובל בחו"ל, הוקמה גם (סוף בעמוד 31)

טיסנאות - הנושא ליום-הבולאות

בול בערך נקוב של 1 ש"ח: המלך דויד מנג' בנבל, מריצפת בית-הכנסת בעזה. בשובל: טביעת החותם ("בולה") של הסופר המיקראי גמריה בן שפן, חפירות עיר-דויד, סוף ימי בית ראשון. ברקע: קטע ממגילת המיקדש, מגילת מידבר-היהודה.

בול בערך נקוב של 1.50 ש"ח: תיאור ירושלים מתוך מפה של אי"י, עפ"י ציור של ר' פיניה מצפת, מהמאה ה-19. בשובל: קטע מחותם פליז יצוק, פאס, מרוקו מהמאה ה-19. ברקע: מתפללים ליד הכותל המערבי ע"פ צילום של בונפיש מהמאה ה-19.

דויד שוורץ, ממציא ספינות-האוויר

הרוזן צפלין על רקע ברלין

ברג מחבל-ווסטפליה, שהיה בעל מפעל אלומיניום, הבחין באפשרויות להרחבת בית-החרושת שלו וחתם ב-1892 על חוזה לשיתוף-פעולה עם שוורץ. ברג השקיע 150 אלף מרק ובזכות יוקרתו הבטיח מיניסטריון-המלחמה הפרוסי לתמוך בפרויקט.

ב-1895 הוחל בבניית ספינת-אוויר על פי תוכניתו של שוורץ, אך התחורר, כי גם גז-המימן מתוצרת גרמניה אינו שימושי וכך חלפו חודשים רבים בבטלה מאונס, שעלו לברג הון-תועפות. שוורץ, שלא היה לו ממה לפרנס את אשתו ושלושת ילדיו, נתמלא חרדה. ובין כה עוררה הסחבת את רוגזם של השלטונות הצבאיים הגרמניים ושוורץ פחד, שיאשם שוב ב"חבלה" כמו שקרה לו ברוסיה. הוא נסע, איפוא, לאוסטריה, חי מגמילות-חסדים, הסתובב בבתי-קפה והירבה בשתיית קפה ואלכוהול.

ב-13 בינואר 1897 הגיעה אליו הזמנה ממניסטריון-המלחמה לבוא לברלין, שכן ביתניים הצליח ברג לבנות את ספינת-האוויר והוחלט להדגים אותה בפועל ממש בנוכחות ווילהלם קיסר. ההתרגשות שפקדה את הממציא האומלל לשמע הבשורה שמה קץ לחייו, הוא מת לאלתר מהתקף-לב.

אלמנתו, מלני שוורץ, היתה נוכחת בשדה-טמפלהוף בברלין כשספינת-האוויר ניסקה בהצלחה וריחפה ארבע שעות בשמיים, לפני שהתרסקה בגלל פגם טכני. אחרי התאונה, לא התעניין עוד איש בהמצאתו של שוורץ – למעט הרוזן צפלין, שהיה מודע לדבר אחד:

בסיפרו "תרומת היהודים לציוויליזציה" (אוקספורד, 1945), כי אפילו רוב האנציק-לופדיות היהודיות מתעלמות מהשיגיו של המקופה.

דויד שוורץ נולד ב-1845 בקסטלהי שבחונגריה. הוא התפרנס ממסחר בעצים, אבל כבחור ברוך-כשרונות ודמיון עשיר, שאף להשתחרר מכבלי עיסוק "ארצי" זה – והשמיים היו הגבול. הוא רצה לבנות ספינת-אוויר, שאפשר יהיה לכוון את מיעופה כדרך אוניות בלב ימים. לאחר שלמד בשיטות אוטוידקטיות את יסודות המכניקה, השתכנע, כי מתכת חדשה וקלה במיוחד ושמה אלומיניום מתאימה לכיצוע תוכניותיו.

ספינת-שוורץ למעלה מימין, 1967

שוורץ, שחי אז באגרס, היא שזגרב, בירת קרואטיה, תחת שלטון אוסטריה-הונגריה, הגיש הצעה למניסטריון-המלחמה בווינה, אך הביורוקרטים סירבו לממן "פנטזיות". בעקבות זאת פנה שוורץ אל הנספח הצבאי הרוסי, שגילה ענין רב. ב-1892 בנה ספינת-אוויר ראשונה עם שילדה מאלומיניום מצופה במשי-בלון. ההמראה המתוכננת לא יצאה לפועל, כי השלטונות הרוסיים סיפקו, עד כמה שהוברר, גז מסוג גרוע ולא ניתן היה לנפח את החלל של הספינה – או שהובד היה מטיב ירוד ולא אטום. דבר אחד ידוע: הרוסים החשדנים האשימו את שוורץ ב"חבלה וריגול" והוא נאלץ לברוח מפטרסבורג באישון-הלילה. הוא התגלגל לגרמניה, אך לא הרים ידיים: תעשיין ושמו קרל

דויד שוורץ עם תאריך-לידה שגוי

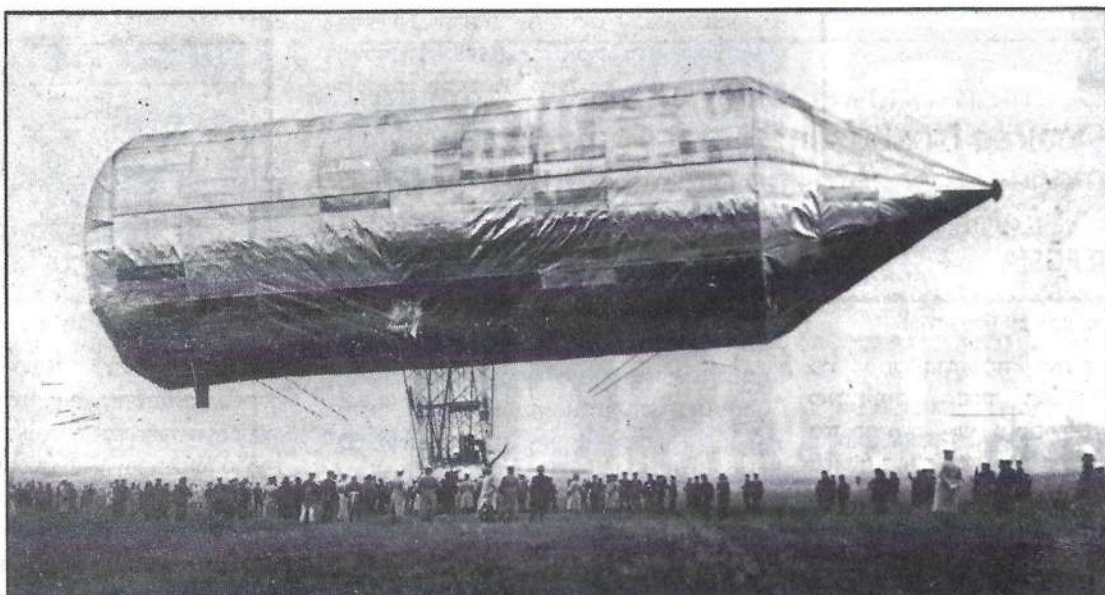
ב-3 בנובמבר 1897 שמעו תושבי-ברלין רעש-מנועים בלתי-רגיל מהשמיים. כשהלך הרעש והתקרב באוויר האביק, הבחינו הבריות ביצור משונה, שחלקם תיאורוהו כ"סיגר מרחף" וחלקם ראו בו "בקבוק מעופף". מתחת לגוף המעוגל היתה תלויה גונדולה, מעין תא ובו נראה אדם צעיר. היה זה החייל הגרמני ארנסט יגלס, נווט ספינת-האוויר הראשונה בהיסטוריה. בהתרגשות יתרה נהג יגלס בכלי-הטיס הקל מן האוויר, בעל יכולת ההנעה העצמית "אפילו מול רוח נגדית". אך דווקא הרוח הכשילה את טיסת-המיבחן. היא העיפה את רצועות-ההנאים כך שספינת-האוויר חדלה פתאום להישמע לפקודות. יגלס שיחרר מייד גז-מימן והספינה נחתה בשדה פתוח. החייל מילט נפשו בקפיצה נועזת מתוך הגונדולה ולמזלו לא התפוצץ הגז, אבל אחרי נחיתת-האונס נותרה הספינה כשבר כלי חסר-ערך. בזאת נסתיים הפרק הראשון בתולדות מה שקרוי בעגה העממית צפלין. זאת על שום מה?

אכן, אדם בשם זה – הרוזן פרדיננד פון-צפלין בשמו המלא – היה נוכח במעמד האסון האווירי. אבל, רק בתור "אורח נסבל". הוא היה, בעיני "המומחים" "נודניק" ידוע, שהיה מטריד רשויות שונות בהמליצו על הרעיון של ספינת-אוויר. אבל, הגנרל-בדימוס מחיל-הפרשים של ממלכת-וויטרמברג לא הצליח לשכנע כל מיני ועדות טכניות שבדקו את הנושא. הוא השתוקק מאד לנווט את ספינת-האוויר הראשונה, אך באותו יום נאלץ להסתפק בהצצה דרך הגדר, מחוץ לשטח הצבאי בפרברי הבירה הגרמנית, שם נערכה הטיסה.

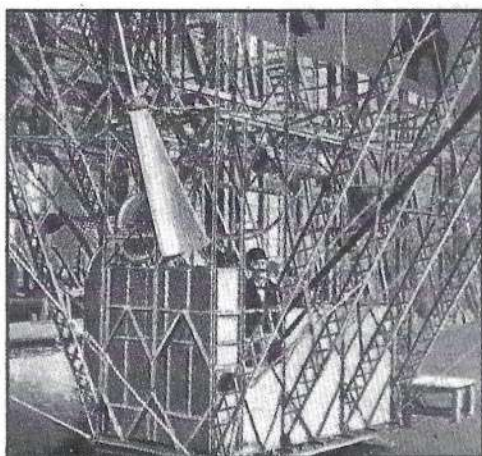
לימים הפך שמו שם-נרדף לספינות-האוויר בכלל – על חשבון חלוציותו של מי שהיה נחשון בשטח זה, אבל קופח עד כדי כך, שאפילו מילון מודרני למונחי-צבא, שהופיע בישראל ב-1988, מזכיר את צפלין כממציא, אך לא את היהודי הצנוע, שהיה הממציא האמיתי. וכבר קבע ההיסטוריון היהודי-הבריטי ססיל רות

פס לכבוד "ארופילה 67" / ספינת-שוורץ – שניה משמאל

המראת ספינת-האוויר הראשונה בברלין ב-3 בנובמבר 1897

דוד שוורץ בתוך ה"גונדולה"

הבת וורה, זמרת-סופרן מהוללת

ספינת-האוויר התרסקה לאחר נחיתת-חירום והפכה לשבר-כלי

בסידרה זו, אגב, רשומה שנת הלידה של שוורץ, כ-1850. מקורות אחרים עומדים על כך, שנולד ב-1845. איך שלא יהיה, דואר-ישראל אינו מחשיב, כנראה, את מעשיהם של יהודים בגולה.

הזמר ריכרד טאובר, ידיד-הבת

ההזמנות לציון 150 שנה להולדת דוד שוורץ הוחמצה כבר. אולי ניתן רק לייחל, שב-1997, במלאת 100 שנה למותו של שוורץ ולטקס-הבכורה הגורלית של ספינתו, ייזכרו בו במדינת-היהודים ויחלקו לו את הכבוד הראוי...

...aus dem Leben des David Schwarz aus Agora, einerseits sind die Herren Ex. Graf v. Zepherin Generalleutnant a.D. in Stuttgart und Commernzienrat Kuhn von da, andererseits wird wiederum unter der Voraussetzung, dass a) der zwischen Herrn Carl Berg und den Schützigen schon eingetragene von F. v. Zepherin unterworfene Vertrag rechtlich gültig zu Stande kommt und b) Herr Berg innerhalb des Zeit von 4 Wochen vom Tage des rechtskräftigen Abklausurs des vorgenannten Vertrags an sich an dem Unternehmen der A. G. Gesellschaft zur Förderung der Luftschiffahrt in Stuttgart durch Abklausur von Aktien befreit folgende Vereinbarung getroffen:

Die Herren Graf v. Zepherin und Commernzienrat Kuhn verpflichten sich, jedem physischen unter Vorbehalt des künftigen Ersatzanspruches an die A. G. Gesellschaft zur Förderung der Luftschiffahrt in Stuttgart an die Schwarz'schen Erben zu zahlen den Herrn Schwarz die Summe von 9000 Mk. mit Werten nachstehend Mark in zwei ungewöhnlichen Jahresraten zu 3000 Mk. je am 1. Mai 1898, 1899 u. 1900 und zwar Herr Graf v. Zepherin halbjährlich für den Betrag von je 2000 Mk. = 6000 Mk., Herr Commernzienrat Kuhn

גם לספינות-האוויר של הרוזן קרו תקלות, אך מאז תחילת המאה ה-20 ועד ערב המלחמה העולמית השניה נחשבו הצפלינים לכלי-התחבורה של העתיד והם רשמו אחד הפרקים המפוארים והמפורסמים ביותר גם בתולדות-הדואר והבולאות.

רמזנו לעיל, כי לדוד שוורץ היו ילדים. בתו הבכירה אפילו נעשתה מפורסמת: זמרת-הסופרן וורה שוורץ הופיעה בהצלחה כבירה בבתי-האופרה הגדולים בעולם ובפסטיבלים של זלצבורג וגלינדבורן. כברלן השתתפה בבכורה של "צארוויץ" מאת פרנץ להר ותמיד נחשבה לבת-זוגו הפופולרית של הטנור היהודי הגדול ריכרד טאובר. בכל הזמנות היתה וורה שוורץ מספרת על אביה ומתפארת בגאוויותו.

מתפארת בשוורץ עד היום גם ארץ-מולדתו, הונגריה, שכבדה אותו שלוש פעמים: לראשונה, יחד עם צפלין בסידרת "המגלים והממציאים" ב-1948 ("מיכל" 1015), אח"כ ב-1967, להגל תערוכת בולי-דואר-האוויר בבודפשט וב-1977, במסגרת סידרה תולדות ספינות-האוויר.

טיסת הספינה של שוורץ הוכיחה בעליל, כי ניתן לנווט באוויר.

הוא התקשר עם ברג ממפעל-האלומיניום וגם עם האלמנה שוורץ וקנה ממנה את הזכויות לשימוש בשרטוטים ובתוכניות של בעלה. החוזה בין צפלין ולבין מלני שוורץ מוחזק בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים – עדות לראשוניותו של הממציא היהודי. צפלין, עיקש בדעתו, ביצע תיקונים ושיכלולים על סמך הנסיון וב-2 ביולי 1900 המריא מעל אגם-קונסטנץ בדרום-גרמניה ה"צפלין" הראשון.

שוורץ וצפלין בצוותא בבול הונגרי

für den Betrag von je 3000 Mk. = 9000 Mk. zu bezahlen und weiterhin nach Kräften dahin zu wirken, dass die Gesellschaft zur Förderung der Luftschiffahrt in Stuttgart alsbald nach deren rechtlich gültiger Herstellung die Verpfähligung übernimmt, der Schützigen schon Erben die zweite Summe von 6000 Mk. mit Werten nachstehend Mark in drei gleichen ungewöhnlichen Jahresraten zu bezahlen unter der Voraussetzung, dass Frau Schwarz bzw. die Schützigen schon Erben der genannten Gesellschaft bei Vererbung der ihnen innerhalb des Deutschen Reichs bezüglich der Erbanlage von Luftschiffen sind der auf diesem ... gemeinsamen ihnen zu gehörigen patente bei und nicht paten unter Erfindungen zugehörigen Rechte das gedruckte Vorstandsrecht mit genehmigten Brief für Abklausur erhalten zu können

(Stuttgart) Agora, den 10. Februar 1898

Melanie Schwarz
Maximilian v. Zepherin
Herrn Carl Berg

...auf Grund des künftigen Profits aus der Luftschiffahrt

beiläufige Äußerung über besonders Vorbringen in deutscher Sprache, dass diese Kunde vor mir eigenhändig die mir bekannten, Frau Melanie Schwarz, Anton Schwaner, Witwe, in Agora Perarung gasse 18 44/18 und Herr Squatz, Cölling, Hausbesitzer aus Sime, beide als Vorgesetzter, die Herren aber nicht, Melanias, Antonias, conspuant mit Hugo Karamann, Private, beide in Agora, als Zeugen mitgeführt haben Agora den geliebten Februar 1898/1, neungigacht!

Die Vollheit des nachstehenden Unterschrift des künftigen öffentlichen Aktes in Agora, Franz Anstalt, sowie der künftigen Unterschrift, nach künftiger Vollständigkeit, von künftigen der künftigen Vollständigkeit in Agora am 11. Februar 1898/1, des künftigen

John Karamann
H. Karamann

...auf Grund des künftigen Profits aus der Luftschiffahrt

לבניית ספינות-אוויר ושאר ההמצאות שברשותם. על החוזה חתמה מלאני שוורץ גם בשם שלושת ילדיה המפורסמים בשמותיהם. צפלין חתם בשטוטגרט ב-23 בפברואר 1898. באותו חוזה מאוזכר גם שקרל ברג ישתתף ברכישת מניות של "החברה לקידום התעופה", שאת הקמתה יום הרוזן הגרמני.

צפלין לשלם לעיזבון שוורץ באמצעות האלמנה מלאני שוורץ, סך 9000 מ"ג בשלושה תשלומים שנתיים, ב-1 במאי 1898, 1899 ו-1900, וכן לדאוג לכך, שהיורשים יקבלו מ"החברה לקידום התעופה" בשטוטגרט עוד 6000 מ"ג בשלושה תשלומים שנתיים, בתנאי שגבי שוורץ וילדיה ימכרו לחברה הנ"ל את כל זכויות-הפטנטים

זהו הנוסח המקורי של החוזה מיום 10 בפברואר 1898, שנחתם בין יורשיו של דוד שוורץ לבין הרוזן פון-צפלין. המיסמך ההיסטורי, הרשום בכתב-יד על נייר מבוילל של ממלכת-הונגריה, נמצא באוסף שברון המצוי בבית-הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים, ומתפרסם באדיבות מוסד זה. בחוזה מתחייב

ברגע הקובע אנחנו איתך.

יש רגעים שמכניסים לחיים משמעות חדשה. רגעים שגורמים לך לתכנן כמה מהלכים קדימה. רגעים שבהם אתה צריך לתת יותר מאהבה, רגעים שבהם אתה חייב לקחת אחריות ולתת עצה טובה. ברגעים האלה יש לך שותף אמין, אחראי וחזק - הפניקס הישראלי. ברגע הקובע, אתה יודע שאנחנו איתך.

ניתן מערכות חריט

קבוצת הפניקס הישראלי

סיטי פייר
לנדון

לה נסיונל

דולב

הדר

הפניקס
הישראלי

מצרותיו של אספן חותמות בישראל

* הרבה מכתבים לוכדו בדיו במקומות שונים.
 * רק בסניף אחד הוסיפו גם חותמת עם סיסמה שהייתה נהוגה במקום.
 * אחדים ממנהלי הדואר פתחו את המעטפה, (תוך קלקולה), כדי להחזיר לי את המכתב ששלחתי להם.
 * מספר מעטפות הוחתמו לא מצד הביול אלא מאחור.
 * בהרבה מקרים היתה לי הרגשה שהחותמת הושמה בצורה הרסנית במיוחד, כנראה שכעסו על עצם פנייתי אליהם.

לא אפרש כאן בשמות של סניפים שבהם נתקלתי בקשיים. הם רבים ולעומתם היו מנהלים שהשתדלו לעזור לי.
 תלונתי היא נגד רשות-הדואר עצמה. למדתי, שמנהלי בתי-הדואר, והסוכנים המקומיים. אין להם שום הדרכה ונוהג מחייב בפעילות של החתמת מכתבים לפי בקשה. איש-איש מבצע ככל העולה על רוחו.
 התייאשתי (זמנית) מהמבצע ופניתי לשירות הבולאי בתקווה, שיוציא הוראות מחייבות לשטח. אני חייב להזכיר, שה"עסק" עלה לי בכסף רב.

נשר), חלק בלי חותמת כלל, או חותמת של המרכז לחלוקה ומה שיותר גרוע, חזרו מעטפות שמרכז-החלוקה שם את חותמו מעל חותמת היישוב, ועקב זה, קלקל אותן. הואיל וגם ניסיון זה נכשל, החלטתי כנהוג בעולם התרבותי כולו - לשלוח את המעטפות למנהלי סניפי הדואר, על שמם, להכניס, לתוך המעטפה ששלחתי, מכתב מבויל עם כתובתי ולבקש שיחזירו לי את המעטפה עם חותמת המקומית. התוצאה היתה קטסטרופלית. לא שהמנהלים אינם בסדר, - היו גם כאלה, אבל אין להם מושג איך לפתור בעיה פשוטה זו! לדוגמה, החזירו לי מעטפות בצורות אלו:
 * הוחזרו מעטפות שלא הוחתמו כלל.
 * הוחזרו מכתבים (מישובים קטנים) שכתבו שאין להם סוכנות-דואר ולא דאר נע. איך זה יתכן?
 * הוחזרו מכתבים, שהוחתמו במרכז-החלוקה האזוריים. לפעמים החותמת השניה בנפרד, לפעמים, מכסה את חותמת הסניף.
 * מנהלים מסוימים, היו מאוד אדיבים, אבל במקום להחזיר את המעטפה המבוילת הכניסו בתוכה פתק, שבה חותמת הסניף.
 * חותמות רבות הופעלו ברשלנות, לפעמים בלתי-אפשרי לקרוא את הטקסט.

מאת יוסף בר-כוכבא

מנני אני בשרות הבולאי שלנו שנים רבות ועוסק גם באיסוף חותמות דאר. השנה, בגלל שיתכנו שינויים במפה הטריטוריאלית של ישראל, החלטתי לאסוף כל חותמות בתי-הדואר בארץ, כולל סוכנויות דואר נע וישובים ביהודה, שומרון, עזה וגוש קטיף וגולן. תוך זמן קצר, התברר שזו משימה בלתי אפשרית. ראשית, ניסיתי בעזרת ידידים, לשלוח לעצמי מעטפות מבוילות, מישושים שונים. מהר התברר לי, שלשלש מכתבים לתיבות זו "הטרדה" מיותרת. מחתימים את המכתבים לא בכל בית-דואר בנפרד, אלא במרכזים המיוחדים לחלוקת דברי דואר בערים הגדולות, בעזרת חותמת קטנה שאין לה שום ערך פילטלי. למשל, מעטפה שנשלחה מקרית-שמונה, חזרה עם חותמת של מרכז החלוקה של חיפה. ביקשתי מחברי למסור את המעטפות, לא באמצעות תיבות דואר, אלא ממש בסניף הדואר המקומי. גם פעולה זו עלתה בתוהו. בסניפים משתמשים בחותמות ללא שום התחשבות בהופעתה הכללית של החותמת (מלוכלכות, בלתי-קריאות, חותמת שנחתמה מאחורי המעטפה (חותמת כזו קבלתי מסניף

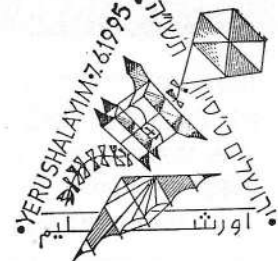
חידון מקצועי – אתגר מס' 16

חידון מס' 16 של "שבל" דורש מקוראינו ידע מקצועי, תרתי-משמע. לפניכם שמונה בולים ועליכם לגלות את המקצוע של כל אחד מן המכובדים, שהונצחו בבולים אלה. כולם כאחד תרמו תרומה חשובה לתרבות ולהיסטוריה, בכלל. יש להמציא את התשובות הממוספרות על גבי גלויה למערכת "שבל", ת.ד. 4523, ת"א, עם סימן-היכר "בשביל חידון 16", עד ה-1 בספטמבר 1995. בהצלחה!

חן-חן...

...על תרומות בולים לנוער, לגב' שולמית רז, מאוספו של אביה, יוסף גולדמן ז"ל (1922-1995), מראשוני מדריכי-א"י.
 ...על תרומות בולים לנוער מיוסי לנדמן, ב"ב ולאח ווינר, מולדת.

- * ב-25.4.95 הונפק דף-מזכרת ליום-הזיכרון לחללי חיל-החימוש.
- * ב-30.5.95 חודשו קשרי-הדואר עם רואנדה (שהיו מוגבלים למכתבים וגלויות) לגבי כל סוגי-דואר.
- * ב-22.6.95 הונפקה באילת חותמת לציון 75 שנה לקרן-היסוד-המגבית המאוחדת. הונפק גם דף-מזכרת.
- * ב-22.6.95 הונפקה בבאר-שבע חותמת למלאת 70 שנה לתעשייה בים-המלח. הונפק גם דף-מזכרת.
- * ב-7.6.95 נפתחה סוכנות-דואר באלון-מורה. החותמת נושאת את שם-הישוב.
- * ב-7.6.95 הונפק דף-מזכרת לפתיחת מישחקי "הפועל" ה-15.
- * ב-1.6.95 בוטל קו-הדואר הנע "חבל כורזים" ובוטלה החותמת הנושאת שם זה.
- * ב-9.5.95 נפתחה סוכנות-דואר מסוג א' באיזור התעשייה הצפוני, רח' המדע, אשדוד, אצל יבואן-הרכב "יוניברסל מוטורס ישראל בע"מ". בסוכנות הוכנסה לשימוש חותמת "אשדוד 4", שהיתה בשימוש בבית-הדואר אשדוד.
- * ב-25.4.95 הוכנסו לשימוש חותמות "שולם" במכוונות - החתמה בבתי-המיון הבאים:
אשדוד 1, אילת 1, באר-שבע 1, קרית-גת 1, רחובות 1.
- * בימים 14.6.95-7.6.95 חודש השימוש בחותמות המקושטות לרגל שבוע הספר העברי ביחידות-הדואר ירושלים, אשקלון, עפולה, רמת-גן, תל-אביב וחיפה. החותמות לא סופקו למנויי השירות הבולאי.
- * ב-30.6.95 הופסקה מכירת הבולים הבאים:
חנוכה 93, עתון-ילדים 93, בריאות-האדם 93, חיפושיות 94, מ. חבקין 94, הסגנון הבינלאומי 94, יום-הזיכרון 94, לא לאלומות 94, ש. אדלר 94, כדורים פורחים 94, תרבות 94, הוועד האולימפי 94. הבולים הנ"ל נשארים בתוקף חוקי.
- * ב-7.6.95 הונפקו חותמות יום-ראשון להופעת הבולים החדשים: "צים", "הפועל", עפיפונים, ספרי-ילדים, ציפור-שיר.

עראפת שב אל המנדט

"הרשות" מדגישה בזאת, שהיא רואה עצמה כ"יורשת החוקית" של טריטוריה שנעלמה ממפת-ההבולאות ב-1948. היא מפגינה, שבולי-המנדט הם ה"קדומים" שלה ותובעת זכות בעלות על כל שלושת האתרים הקדושים בירושלים ובבית-לחם. זהו מסר פוליטי מובהק; לא רק איתות לאספנים, שהם מוזמנים לחדש את הרצף של בולי-פלשתינה. יש המשכיית בארצם הקטנטונת ואם מדינת-ישראל תעבור על כך בשתיקה, היא תאפשר בכך לעראפת ליצור פעם נוספת עובדות מוגמרות.

הרשות הפלשתינאית העבירה את כל בולי הסידרה מן המניין, נופים ודגלים מ"מילים" ארצישראלים מנדטוריים – מטבע שאין לו מהלכים במציאות "פיליים" ודינרים ירדנים, באמצעות הדפסי-רכב בשחור על כל 13 הערכים. הדפס-רכב 250+750 "פיל" הורכב גם על הגליון לציון הסכם-אוסלו בצירוף "פרס-נובל לשלום 1994" עם שמות עראפת, רבין ושמעון פרס. גליון בערך הגיל הונפק עם נוף ערבי ארצישראלי. ליובל הילגה הערבית החדוש נוסף הם ארבעה ערכים עם תלבושות עממיות של נשים פלשתינאיות: 250, 300, 550 ו-900 "פיל". אבל, ההנפקה המרעשה ביותר – ובוודאי גם הדו-משמעית ביותר – שמגישה לנו הרשות הפלשתינאית הם שלושה "בולים" על בולים, של שבהם מוצגים הערכים 2, 5 ו-8 מא"י של "פלשתינה א"י" מתקופת-המנדט. בולים אלה מראים את קבר-רחל, מיגדל-דוד ומיסגד-עומר. יצירת הקשר האסוציאטיבי בין פלשתינה המנדטורית לפלשתינה של אש"ף אינה מקרית.

* במהלך החודשים יולי-ספטמבר 1995 הורחבה מערכת תוויות – מס"ד על מנת לאפשר הנפקת תוויות לביוול דברי-דואר, באמצעות האשנים בלבד, ליחידות-הדואר הבאות (מיספרי-ההיכר שלהן בסוגריים): רח' שופן 12 (113) ושערי-ירושלים (119) בירושלים; מעוז-אביב (458) בת"א; ציק פוסט (716) בחיפה; ערד (258); קרית-מלאכי (387); בת-ים (516); רעננה (695); קרית-ביאליק (870); מיגדל-העמק (973); קרית-חיים (874); בן-עמי בעכו (922); מעלה-אדומים (196); יבנה (378); רובע ב' אשדוד (302). הזמנות יש להמציא במישרין ליחידות הנ"ל בצירוף 1 ש"ח לכל מעטפה, עד 31.9.95. * ב-6.7.95 הונפקה חותמת-אירוע לציון טקס קריאת-שם למרכז שניידר לרפואת-ילדים בפתח-תקווה. * ב-18.7.95 הוכנסו לשימוש החותמות החדשות הבאות: רחט 1; שדרות 7 ו-8; עומר 2 ו-3; טירה 1.

* ב-9.7.95 הונפקה חותמת-אירוע לציון טקס משרד-הקליטה להענקת עיטור אסיר-ציון, בסניף ברח' מיקווה ישראל בת"א. הונפק גם דף-מזכרת. * ב-6.7.95 הונפקה חותמת-אירוע לציון הזכייה בפרס החינוך לבטיחות בדרכים – ביה"ס רש"י, מטה-הבטיחות, בסניף ברח' הרצל 15 בנתניה. הונפק גם דף-מזכרת. * ב-20.6.95 הופסקו שרותי משלוח דואר וחבילות דרך הים והיבשה לאורבייגן, ארמניה וגרוזיה. * ב-23.7.95 הונפקה בת"א חותמת לכבוד לב"י – הקרן להתעצמות צה"ל. * ב-25.5.95 הונפקה בירושלים חותמת לכבוד הועידה-ה-35 של "ירוטרי", איזור 249. * ב-11.5.95 הונפקה בקיבוץ לוחמי-הגיטאות חותמת לפתיחת מוזיאון "יד לילד", לזכר הילדים שניספו בשואה. * ב-19.5.95 הונפקה בת"א חותמת למושב חבר-הנאמנים של אוניברסיטת – ת"א. * ב-24.5.95 הונפקה בירושלים חותמת ליום המוסיקה והמחול. * ב-27.4.95 הונפקה בקיבוץ לוחמי-הגיטאות חותמת לחמישים שנה לנצחון על גרמניה ושחרור-המחנות. * ב-6.6.95 הוכנסה לשימוש חותמת חדשה – "תל-אביב 317" בסניף-הדואר ברח' וייצמן 58 בת"א.

אולי זה, בכלל, חד-קרן אגדי?

ברצוני לברך את מערכת "שבל" מכל הלב על המגזין הבולאי שהיא מנפיקה ברמה בינלאומית ואף למעלה מזה. התוכן, האקטואליה, הכל, הכל, ללא דופי. חן-חן!
הלל זיידל, ת"א.

לדעתי, העתון "שבל" נאה ומעניין וכסוחר-בולים אני מעוניין לפרסם בו. אני נמצא בארה"ב כבר 18 שנים ונוכח לדעת, שמצב בולי-ישראל השתפר פה בשנתיים האחרונות, אך רק לגבי הנפקות 54-1948, וגם בולי 93-1987. הצרה היא שפה משתמשים בקטלוג "סקוט", שמחיריו די נמוכים. "דאר עבריי" 7-9 עם שבילים מוערכים ב-4500 דולר, אף כי בגין קשיי השגתם צריך המחיר להיות 8000 דולר לפחות. ברוב העסקות שלי בארה"ב אני משתמש בקטלוג "בייל", שמחיריו מציאותיים יותר.

דורן ויד,
ביישוב, ניו-יורק.

בהמשך למכתבי בקשר להנפקה "התנדבות הישוב לצבא הבריטי", שהופיע בגיליון 15 של "שבל", פניתי למוזיאון הצבא הבריטי, שאישר כמה וכמה מחשדותי. הסמל המופיע בגליון כחיל-החפרים, הוא של חיל-התשלומים. הסמל של הצנחנים הוא, למעשה, של רב צבאי בחיל-האוויר. להלן (במקור האנגלי) הרשימה של הסמלים כפי שזוהתה ע"י מומחי המוזיאון:

Top row - left to right

RAF other ranks' cap badge post 1918

Auxiliary Territorial Service

The Palestine Regiment

Royal Army Ordnance Corps

Emblem of Petty Officer - naval

Royal Artillery

17th/21st Lancers

Jewish Chaplain, RAF

Second row - left to right

Intelligence Corps

Royal Corps of Signals

General Service Corps

Royal Electrical and Mechanical

Engineers

Third row - left to right

Jewish Chaplain, Army

Royal Army Pay Corps

Royal Army Medical Corps

Fourth row - left to right

Royal Engineers

Military Police

Royal Army Service Corps

יוסף בן-אריה, ירושלים.

היו זמנים כאשר דואר מירדן לעיראק עבר דרך חיפה. המעטפה שגיליתי באחרונה היא, אמנם, "בולאית" - אך המענן בה הוא הניתוב: את מעטפת היום הראשון העבר-ירדנית שלח סוחר-בולים עיראקי לעצמו. חותמת היציאה של מפרק היא 3 נובמבר 1947, וחותרת הכניסה של בגדד היא 9 נובמבר 1947. עד כאן הכל רגיל. אך מאחור מופיעה חותמת נוספת: חיפה מיום 5 נובמבר 1947 ("ירשום"). האם ידוע למי מהקוראים על מערך הדואר המנדטורי, שהעביר מכתבים מירדן לעיראק דרך מרכז-מיון בחיפה? קוריוז נוסף במעטפה, המזכיר את בעיות הכיתוב הלוועזי של שמות ישובים בדואר-ישראל: הכיתוב האנגלי של השם מפרק שונה בין החותרת לתות הרישום: MEFRAK בחותרת, MAFRAK בתות. **עמוס אלטר, ת"א.**

באשר למאמר בנושא "אייל שלוח מהיר כרוח!" ב"שבל" 15, יש להעיר כי סמל הדואר אמור בהחלט להיות "איילה שלוחה", לא בגלל השליחות המוטלת עליה, אלא בגלל זה שהקרניים "משתלחות", כלומר מתפצלות בצורת מזלג. גם לצבי וגם ליעל יש קרניים ישרות. אך מדוע מדובר באיילה? קרניים יש רק לזכרים. הן לא משמשות להגנה, אלא רק כנשק לדו-קרב על חסדי הנקבות. הבדל נוסף: קרני הצבי והיעל קבועות, קרני האייל נושרות כל שנה וצומחות מחדש (כל פעם יותר גדולות ומסועפות). אלא מאי? מבט חודר בבריה המופיעה על כמה מבוליו (איגוד הדואר 1950, למשל) מראה בבירור כי לא מדובר באייל אלא... חד-קרן. חד-קרן הוא יצור אגדי שאינו מוזכר בתנ"ך. בדרך כלל הוא מתואר כסוס אשר באמצע מצחו צומחת קרן חדה וישרה. יש לו אהדה מיוחדת לנערות בתולדות ועוד תכונות מעניינות.

היצור המופיע על סמל הדואר שלנו אינו דומה כלל לחיה אגדית זו, אבל ניתן לראות בבירור שעל מצחו מתנוססת קרן אחת בלבד! נראה, אם כן, כי יש לנו עסק לא עם יעל, ולא עם אייל אלא עם יצור בלתי-מוכר עד כה. אולי נקרא לו... חד-קרן ארץ-ישראלי שלוח!...

אליעזר שרף, קיבוץ ארז.

ב"שבל" 15, במאמר של צחור ורוממן על "עבירות" ביול, הם החמירו מאוד עם שולחי המכתבים וכינו אותם "רמאים בגרוש" ושאר כינויים מעליבים. אמנם בסוף הם אומרים, שיתכן שהדבר נבע גם מבלבול ולא רק מנסיגות בלתי-חוקיים. לדעתי חלק מ"עבירות" הביול המופיעות על המכתבים נבעו מכך שבתקופה קצרה ב-1948 היו בארץ בשימוש בולי המנדט ומנהלת-העם, ואח"כ "דאר עבריי" ולא כולם היו מודעים לתקפות הבולים ומתי להשתמש בהם, ויתכן שלא תמיד הם היו זמינים לכולם באותו הרגע. לכן קיימות "קומבינציות" מוזרות ומעניינות על דברי-הדואר מאותה התקופה שהן חגיגה לאספנים (אבל גם לסוחרים...).

רן רם, באר-שבע.

בגיליון 14 של "שבל" מתפרסם בעמ' 12 בולטין אגודת אספני יודאיקה, שמכיל מידע שגוי. גליונות-התנ"ך של אוגנדה (ציורי טינטורטו) אינם מראים את משה והסנה ומשה מכה בסלע, כי אם את משה על שפת-היאור וכן את בלשאצר המלך, אליהו והמלאך ונחש-הנחושת. **נתן קניגסרוספר, בזל, שווייץ.**

פרסם בשביל!

בול למטרה!!

לבעל העסקים הנבון.

הירחון שמגיע לאנשים כמוך!

לפרטים טל: 03-6812180

הכבוד האבוד של סוזה מנדש

לעוני. ארגון יהודי בליסבון נתן לו סכומי-מחיה קטנים. ב-1954, אחרי שהפרלמנט הפורטוגלי דחה את בקשתו לצדק - הוא נפטר. ב-1987, הנשיא מריו סוארש יצר על שמו אות-כבוד והחזיר לו את מעמדו. עתה הנפיקה פורטוגל בול לזיכרו.

ארישטידש דה סוזה מנדש

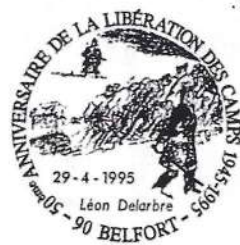
אסיר משתחרר ממחנה-ריכוז ניראה בעמטפת יו"ר של בול אסתוני חדש מוקדש למלאת 50 שנה לניתוח עול הפאשיזם.

ב-1940 נכנעה צרפת לצבאות הנאצים, וממשלת צרפת נדדה דרומה כדי להתמקם לבסוף בווישי. העיר בורדו התמלאה פליטים שחיפשו מיקלט, חלק גדול מהם יהודים. הם ראו בקונסוליה של פורטוגל מקום שיוכל להושיעם. פורטוגל היתה נייטרלית. אלפים צבאו על פיתחה בתקווה לקבלת אשרה. ממשלת פורטוגל הורתה מפורשות, כי אין לנפק אשרות לפליטים, אלא אם כן תהיה להם אשרה למקום אחר ופורטוגל תשמש כתחנת-מעבר בלבד.

בין אלה שפנו לקונסול היה רב מטופל בילדים, עייפים ורעבים. הקונסול נאלץ לסרב אשרה, אך פתח את הקונסוליה למשפחה ללינת לילה וסיפק להם מזון. באותו לילה גמר אומר בליבו להציל יהודים אלה.

"אינני יכול להרשות כי אנשים אלה ימותו. מותר לנוצרי לסבול למען היהודים, כפי שהיהודים סבלו למען נוצרי אחד, אפילו אם אפוט, אפעל כנוצרי אמיתי ולפי מצפוני". הוא החליט להנפיק אשרות לכל הפליטים הפונים אליו ופתח את דלתות הקונסוליה. (יש האומרים כי הוא היה ממוצא של אנוסים, כמו הרבה פורטוגלים, אך הוא פעל כנוצרי). את מה שנעשה בקונסוליה תיאר סזר דה סוזה מנדש הבן של אחיו התאום, שהיה בביקור אצל דודו: "חדר האוכל, הסלון ומשרדי הקונסול היו מלאי פליטים. צעירים וזקנים, נשים בהריון. חלק ראו את קרוביהם נעצרים. כולם היו באפיסת-כוחות. הקונסול, בניו, ואשתו אנגלינה, הנפיקו אשרות ללא לאות. ארישטידש חלה מרוב מאמץ ועשה את עבודתו בשכיבה". אלפי אשרות נתנו במשך שלושה ימים, עד ששני פקידים מפורטוגל הגיעו כדי ללוותו חזרה לליסבון. בדרך עברו את העיר באיון, שם התעכב סוזה מנדש בקונסוליה הפורטוגלית שהיתה תחת שיפוטו והנפיק עוד כמה מאות אשרות. עם שובו לפורטוגל, נענש והודח. רשימו כעורך-דן בוטל, והוא, אב ל-14 ילדים, הידרדר לעוני. ארגון יהודי בליסבון נתן לו סכומי-מחיה קטנים. ב-1954, אחרי שהפרלמנט הפורטוגלי דחה את בקשתו לצדק - הוא נפטר. ב-1987, הנשיא מריו סוארש יצר על שמו אות-כבוד והחזיר לו את מעמדו. עתה הנפיקה פורטוגל בול לזיכרו.

בעיר בלפור הנפיק הדואר הצרפתי חותמת למלאת 50 שנה לשחרור מחנות-הריכוז ולזיכרו של ליאון דלארבר.

מאת מרדכי ארבל

בשדרת חסידי אומות העולם ב"יד ושם", נטעו עצים על שם ארישטידש דה סוזה מנדש, ובמוזיאון-השואה בושינגטון, מתנוססת תמונתו כמציל יהודים ביחד עם תמונות ראוול וולנברג והקונסול היפני בקובנה - סוגיהרה. במדינת רוד-איילנד בארה"ב הוקם ע"י הקהילה הפורטוגלית והקהילה היהודית ארגון על שמו. יש להצטער, שכל זה נעשה לגבי מאוחר מדי.

הבול החדש שהונפק בפורטוגל

הוא עצמו, מצילם של אלפי יהודים, לא ראה את הכבוד שחולק לו. סוזה מנדש בעל אחוזה עשיר ועורך דין מצליח, הצטרף עם אחיו התאום לשירות הדיפלומטי הפורטוגלי, כיאה לבני משפחה מיוחסת. הוא שירת בברזיל, זנזיבר וארה"ב ומונה עם תחילת מלחמת העולם השנייה לקונסול כללי בבורדו בדרום-צרפת.

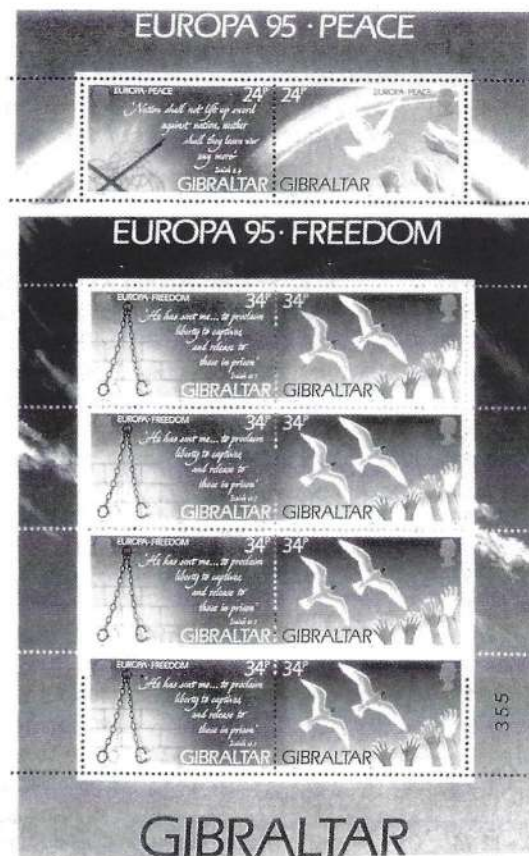
לזכר קורבנות ה"ראפל" בפאריז

ב-16 ביולי 1942 החלו הגרמנים לרכז במרחב פאריז את כל היהודים בני 16-60 וכל היהודיות בנות 15-55. ילדים בני שנתיים עד 16 נקדעו מהוריהם. הביצוע של ה"אקציה" נמסר לידי המשטרה הצרפתית. ביומיים נאספו 13000 יהודים ב"וולודרום ד' איזור", מיגרש-ספורט גדול בשד' גרנל. ביום השני נתפסו כל אלה שחמקו ביום הראשון והועברו למקומות שונים ומשם להשמדה במזרח. בצרפת הונפקו בול חותמת לזכר קורבנות ה"ראפל".

במאלי הונפקו לכבוד השחמטאי גארי קספרוב בול וגליון-מזכרת עם ניקבוב ובלעדיו

זודיאק

בולים, סדרות ומעטפות מכל
העולם, מסמכי יודאיקה,
שואה, אוטוגרפים, פלשתינה
וישראל, נומיסמטיקה ועוד.

לדוגמא: 20 אלבומים ואוספים — \$200 (x10).

המכירה באוקטובר

זודיאק

טלפון 5284931, פקס 291395 ת.ד. 4895 תל-אביב.

"לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה" ו"שלחני... לקרוא לשבויים
דרור ולאסורים פקח-קוח" - שני פסוקים אלה מספר ישעיהו מתנוססים
בגליונות "אירופה" של גיברלטר, שהנושא שלהן השנה שלום וחירות.

המכירה הרביעית תשנ"ד

110 ישראל

המכירה הרביעית תשנ"ד

110 ישראל

המכירה הרביעית תשנ"ד

110 ישראל

בולי כסף לבן
Blue White Stamps
SEGALL
Selling • Buying • Changing
Auctions • Stamps • Coins •
Paper money • Albums

6, King George St.
(Down from Allenby)
P.O.Box 23257
Tel-Aviv 61231

שעות העבודה
א-ה 9-19
יום ו' וחגים 9-15
טל. 5281023

רח' המלך ג'ורג' 6
(ירידה מאלנבי)
ת"ד 23257
תל-אביב 61231

1995/2

דף חדשות יודאיקה

אוגנדה	תנ"ך	בשלושה בולים מתוך ציורי טינטורטו – (בריאת) החיות (-/400), סעודת בלשצר (-/450), אליהו הנביא והמלאך (-/1000).	Jan. 95
אוגנדה	סולל בונה	בבול – 100/ בנין המסוף שנבנה ע"י סולל בונה בשדה התעופה אנטבה (2 בולים).	14.11.94
אוסטריה	שואה	הדפס על שובלים: 50 שנה לשחרור מחנות ריכוז 3S ומחנה מאתהאוזן 1.SS.	7.5.95
אוסטריה	(אלפרד לוס-לא יהודי)	אדריכל. בנה את בית המשרדים עבור חברה יהודית של גולדמן את סלך 10S.	13.1.95
איטליה	אלפרד דרייפוס	חותמת לכבוד 100 שנה למשפט דרייפוס.	Mar. 94
איטליה	תנ"ך	בול 750L מלכת שבא – פסיפס בכיכר ארמרינה.	1993
ארמניה	תנ"ך	מלך דוד בגליון זכרון 12R.	1993
באטום	מרילין מונרו	דיוקנה של כוכבת הקולנוע בגליונות של 4 וגליון זכרון.	Mar. 95
בוטן	דניס גבור	הולוגרמות בגליון זכרון 36Nu+30 לכבוד Apollo XI.	1995
בורקינה פאסו	מרילין מונרו	דיוקנה של כוכבת הקולנוע ב-3 בולים ו-3 גליונות, וגליון זכרון 1500F.	Apr. 95
גאנה	אליזבת טיילור, פאול ניומן, קירק דאגלס	דיוקנה של כוכבי הקולנוע על גליונות 400F.	
גוינה	אחים מרקס גראוצ'י, ציקו, חרפו	דיוקנה של כוכבי הקומדיה על גליונות 650F.	
גוינה	אל ג'ולסון, אריק פון סטרויהס	דיוקנה של זמר וכוכב הקולנוע על גליונות 750F.	
גיברלטר	(אלו שטיין)	ציור של פיקסו מ-1906 - מי הוא?	
גינאה משונית	ווייליאם שטנר	דיוקנה של כוכב הטלוויזיה Star Trek מתוך 9 בולי \$100 מסדרת החלל.	1994
גמביה	שואה	50 שנה למלחמת העולם השנייה, אנשים אחרי גדר תיל. בול \$100, גליון של 9.	Feb. 95
דרום אפריקה	תנ"ך	"חרבות לאתים..." בגליון חלל מתוך 2 של 24p, 34p.	Apr. 95
הולנד	מפת ישראל, תל אביב	מהנדס פרדיננד לספס בונה תעלת סואץ בבול 500F מתוך 4 אנשים מפורסמים.	20.7.94
טובה	מרקוס בלוך	דגים Balistoides conspicillum מתוך גליונות של 9 בולי דגים.	1994
טובה	מארכל דאסו	בבול-50c מטוס קרב (כפיר) Mirage-5.	1995
	גוסטב מהלר	דיוקנה של המלחין עם תוי מוסיקה בבול 80c מתוך 2 בולים.	Apr. 95
	מרילין מונרו	דיוקנה של הכוכבת בגליון 18000 מתוך 4.	May. 95
	מרילין מונרו	דיוקנה של הכוכבת בגליונות של 10 בול 400, וגליון זכרון 1800.	Mar. 95
	אליזבת טיילור	דיוקנה של הכוכבת בגליונות של 10 בול 900.	Mar. 95
	גראוצ'י מרקס	דיוקנה של כוכב הקומדיה בגליונות של 10 ובול 225.	
	סטיבן ספילברג	דיוקנה של הבמאי בגליונות של 10 בול 1800.	
	בילי ג'ואל	דיוקנה של הזמר והמלחין בגליונות של 10 בול 2400.	
טונגה	דניס גבור	הולוגרמות בקונטרס בולים לכבוד 25 שנה לבולי הדבקה עצמית.	14.12.94
לוקסמבורג	הונדרטווסר	ב-3 בולים 16F מראות לוקסמבורג.	Feb. 95
מאדאגסקר	הריסון פורד	דיוקנה של כוכב הקולנוע על בול מתוך 3 וגליון זכרון 140fmg. אמו יהודיה.	Feb. 95
מאלי	גרי קספרוב	בבול וגליון 800F אלוף עולמי לשח מתוך 5 בולים שונים.	Apr. 95
מיקרונזיה	מרקוס בלוך	דגים – Balistoides conspicillum מתוך בלוק של 4 בולי דגים 32c.	6.2.95
מרכז אפריקה	הריסון פורד	דיוקנה של כוכב הקולנוע על בול מתוך 3 וגליון זכרון 600F. אמו יהודיה.	Feb. 95
	קרי פישר	דיוקנה של כוכבת הקולנוע על בול אחר וגליון זכרון 600F. אביה יהודי.	
	סטנלי קובריק	במאי הסרט 'Space Odyssey-2001' שמו על גליון זכרון 600F.	
מרכז אפריקה	תאודור פון קרמן	דיוקנה של המדען והטייל שלו בשלשית בולי מדעני טילים וגליון זכרון 400F.	Mar. 95
מרשל (איי)	יוסף רוזנטל	צילום שלו של הקמת דגל אמריקה בנצחון על אי אויוגיימה במלחמת העולם, \$1.	Apr. 95
מרשל (איי)	מרקוס בלוך	דגים – Pmacanthus imperator, Chaetodon meyeri בלוק של 4 בולי דגים 55c.	Apr. 95
עירק	סכסוך אנטי-ישראלי	הדפס רכב על 7 בולי מס של מסגד כיפת הזהב בירושלים.	5.2.94
סומליה	מרקוס בלוך	דגים – Premnas biaculeatus מתוך 8 בולי דגים.	1994
סט. וינסנט	שואה	50 שנה למלחמת העולם השנייה. שערי מחנות ריכוז. גליונות של 8 בולים.	Apr. 95
פאלאו	מרקוס בלוך	דגים – Oxymonacanthus longirostris מתוך 15 בולי דגים מן המנין.	Feb. 95
פאפוא-ניו גיניה	מרקוס בלוך	דגים – Premnas biaculeatus בול 65c מתוך 4 בולי דגים.	1995
פאראגוואי	(אולגה בלינדר) ?	ציוריה ב-2 בולים לכבוד שנת המשפחה. מי הציירת?	25.10.94
פורטוגל	מרצדס ילינק	100esc טרנית מרצדס 1910 לחלוקת דאר מתוך 4 בולים לכבוד UPAEP.	10.10.94
פינלנד	דניס גבור	הולוגרמות בקונטרס ב-8 בולים לכבוד יום המכתב, ציורים מצוירים.	30.1.95
צרפת	יוסף שידלובסקי	טכנולוגיה, רכבת SNCFTGV-1. בול 3.70F.	Feb. 95
צרפת	גילברט חייט	טכנולוגיה, מיקרוציפ.	
צרפת	אות עברית	שפות. אות עברית. בול 2.80F.	
קומורו (איי)	ליונל רוטשילד	בגליונות של 9 בולי פרפרים 75F ו-3 בלוקים Charaxes comoranus.	Apr. 95
קירגיזסטן	סולומון הרזנשטיין	חוקר דגים רוסי (1854-1894), 4 בולי דגים Leucius schmidti בול 120R.	1.12.94
קניה	אלברט סייבין	בבול 17/50 חיסון נגד פוליו מתוך 5 בולי רוטרי.	25.12.94
רומניה	שואה	50 שנה לשחרור מחנות ריכוז מתוך 3 בולים.	Mar. 95
שבדיה	אוטו פרמינגר	4 ציורי חופש עבור אירופה 95, בבול 6kr קטע מסרט Exodus.	May. 95
	לאון יוריס	הסופר של Exodus	
	שמות חדשים		

מן הדבק הגס ועד כיס-המגן

ניתנו לבדיקה מבחינת סימני-המים, טיב-הנייר וכו'. הם הדבקו ל"צמיתות" וכל נסיון להסירם גרם בהכרח לזקק בלתי-הפיך. כשקמה הבולאות המדעית בצרפת, בחלו האספנים ב"טיפול" מסוג זה. הם הבינו, שכדי ללמוד את הבולים, לבדוק אותם ולסווג אותם, צריך שהעיתקים יהיו במצב תקין, "בתולי", תמים.

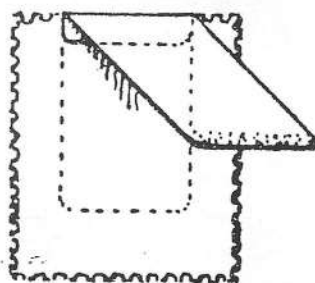
באנגליה עוררה ה"אסכולה הצרפתית" התנגדות נמרצת מלכתחילה, שהרי כל דבר שבא מן היבשת האירופית נחשב לפסול-טריפה בעיני תושבי האיים הבריטיים. הושמעו כל מיני הצעות כיצד להדביק בולים באלבומים, כולל שימוש בדבק נוזלי, זילטינה, תמיסה של אורז טחון ועוד. ברם, היו גם הצעות מתקדמות יותר ועל כך עוד נרחיב את הדיבור בהמשך. המעניין הוא, שהפולמוס הציבורי החרף שניטש אז בקרב בולאי הממלכה המאוחדת היה עקרוני יותר מאשר טכני: המתנגדים ל"אסכולה הצרפתית" טענו, כי ההתעסקות המופרזת בשיניים, בסוגי-הנייר ובשאר הפרטים "המדעיים" נוטלת מן הבולאות את ה"היבט הרומנטי". במקום לשאוב השראה רוחנית ממה שמביע הצד הקידמי של הבול, מתפתים אספנים לעובדות "יבשות" ומשעממות הקשורות בייצור, בהדפסה, בניקוב. לפי כך, אין כל חשיבות איך מדביקים בולים ובלבד שפניהם יביעו אומר היישר אל לבם של חובביהם. טוב שהגישה הזאת הופרכה מעיקרה. אבל, עד שהתברר, כי היא הרסנית, עוד חלפו שנים רבות. על תוצאותיה האומללות ניתן לעמוד מדי פעם כאשר מתגלה איזה אוסף ישן-נושן מן המאה הקודמת, שהיה מוטל בעלית-גג כאבן-שאין לה הופכין. כפי שצויין בראשית כתבה זו, כך ירדו לטמיון נכסים יקרי-המציאות, שאין להם תחליף. הזכרנו לעיל, שכבר בשנות הששים של המאה ה-19 הועלו הצעות מתקדמות יותר, שהביאו בחשבון, כי בול זקוק ל"נשימה" ולטילטול תקופתי ואסור לקבור אותו לנצח על דף, שהנייר שלו נתון להשפעות מזג-אוויר וחומרים כימיים. היה מי שהמליץ ליטול פיסת-נייר קטנה דביקה משולי גליון-בולים, לקפל אותה באמצע ולהדביקה חציה על הבול וחציה על הדף. זאת היתה, למעשה, שעת-הלידה של רעיון, שעתיד היה לשלוט בבולאות ב-100 השנים הבאות.

כיום אנו קוראים לו "מדבק", לפי החלטת האקדמיה ללשון העברית, לאחר שהשתמשנו שנים רבות במונח "מדבקה".

מדבק - מהו ולמה הצליח לשרוד עד ימינו אנו? זהו מלבן קטן של נייר שקוף, דביק בצד אחד או משני הצדדים. חלק אחד - כשליש בדרך כלל, מצמידים אל גבו של הבול (נהוג לעשות זאת בחלק העליון של הבול, כדי לאפשר תנועת-ציר חופשית, כשמבקשים להפוך את הבול. מכאן גם

הדואר הצרפתי את כל הפטנטים הנ"ל, למרות שבימים הראשונים לאחר הופעת הבולים הראשונים עוד שררה מבוכה ואי-פה ואי-שם הוטלו "מומים" בבולים, במקום לבטלם בחותמת, על פי השיטה האנגלית.

(במאמר מוסגר יצויין, כי שיטת השחתת הבולים התקבלה דווקא ב...אפגניסטן. כאשר הופיעו בוליה הראשונים ("ראשי-הנמר") ב-1871, ביטל אותם הדואר באמצעות גזירה במכשיר חד או תלישה ידנית של קטע מהבול; על פי רוב החלק שבו היתה רשומה המילה "מחסול", שפירושה מס או דמי-משלוח. עשרים שנה חלפו עד שהוכנסו חותמות לשימוש כללי). אם כזה היה היחס של מנהלות-הדואר אל תוצרתן, מה הפלא, שהאספנים בשעתם תהו כיצד לשמר את אוצרותיהם? שנים חלפו עד שהבינו, שעלול לבוא יום ויהיה צורך להעביר בול מאלבום לאלבום, להגן על רענונו של בול בלתי-משומש, להבטיח שלא ייזקק בהשפעת חומרים כימיים המצויים בדבק ובנייר. לפני

שנתפתחו כללי-שימור מדעיים נכונים, רגילים היו להדביק את הבולים הבלתי-חתומים בדבקם שלהם על דפי-אלבום, אבל הדבר לא היה לטעמו של כל אורח ובשעתו אפילו נפוצו שמועות, כי הוא עלול לגרום לסרטן-הלשון. ב-1852 נאלצה ועדה מיוחדת מטעם ממשלת הוד מלכותה להבהיר לקהל, כי אחוריה של המלכה וויקטוריה אינם מסוכנים למלקקיהם, שכן הדבק מכיל, בעיקר, עמילן של תפוזים וחיטה.

לגבי בולים משומשים, לא היו מקפידים אז על צורה ושיטה: כל דבק שהוא, מבלי-קמח ועד לדבק-נגרים או דבק משרדי גם היה כשר בעיני האספנים, שהיו מסדרים אוספיהם במחברות או באלבומים פרימיטיביים, משני צידי הדף. צריך לזכור, שבמחצית השניה של המאה הקודמת גם לא החשיבו בתחילה תשניות והבדלים של נייר, ניקוב וסימני-מים. אספנים לא-מעטים אפילו היו "גוזמים" את השיניים כדי ל"יישר" בולים, כדי שיתאימו למקום המועד באלבומים. בולים שהוצמדו לדפים לא

אבותינו ואבות-אבותינו, חלוצי-הבולאות מלפני 150 שנה ואילך, כשהתחביב החל מתפשט בעולם, היו ברברים. יתרה מזו, הם היו אפילו וואנדלים (במושגים של ימינו). הם נטלו נכסים, ששונים מיליארדים, והשמידו אותם, פשוטו כמשמעו, מתוך חוסר-ידע וחוסר-חזון. אין לנו ברירה אלא לסלוח להם, כי הם לא הבינו מה הם עושים. הם היו ראשונים בשטה-הפקר, בלי חוקים, בלי הסברים, בלי הדרכה.

לזכותם יזקף, שעוד בימיהם השכילו להשליט סדר כלשהו ולעבור בהדרגה מאגירת-בולים לאיסוף שיטתי, פחות או יותר. עקב בצד אגודל, הם פיתחו כללים מבוססים על מסה ומעש, על נסיון מצטבר מה לעשות ומה לא לעשות. אנו חייבים להם את גיבוש הנחות והנחיות היסוד לעיסוק מהנה ומאלף לשעות-הפנאי, שמטבע-ברייתו הוולונטרי מואס בכפייה.

הניסויים והטעויות שלהם עלו ביוקר רב, אך סייעו למסד את ה"הובי" הנפוץ ביותר בעולם - וליצור את הכלים ואת האביזרים כדי להציל מכלייה ערכים היסטוריים וחומריים, שבעבר הושחתו, מבלי שהנוגעים בדבר היו מודעים לזקק שהם גורמים. אבל, הם, האספנים של ימי-בראשית, לפחות אהבו את הבולים, שמרו עליהם (כנהנתם) והשכילו להציל למען הדורות הבאים בולים הניצבים כיום בראש כל רשימת נדירים ויקרים. הדעת אינה סובלת מה היה קורה אילו התקבלו כמה וכמה הצעות, מחרידות ממש, שהועלו בשנות החמישים של המאה ה-19 על מנת למנוע את האפשרות, שבולים משומשים יוסרו ממכתבים ו"ימוחרו" תוך הונאת רשויות-הדואר. אכן, שיקול זה עמד אז בראש דאגותיהם של השלטונות, שלא סמכו יותר מדי על יושרו של ציבור-הלקוחות ועל ערנותם של הפקידים. מובן, צריך להביא בחשבון, שבולי-הדואר היו עדיין בחזקת חידוש מהפכני, שמעט-מאד מדינות הסכימו לאמצו. כאשר הצטרפה צרפת ב-1849 אל בריטניה, שוויץ וברזיל והנפיקה את ביכוריה, הזדרזו האחראים להקדים רפואה למכה ובאו עם רעיונות גאוניים כמו למשל, לבטל, כלומר להחתים, את הבולים, בדיו צורבת, שתשחית אותם בתוך זמן קצר. או, לחלופין, להדביק על המכתב רק את מחצית-הבול ולהשאיר את המחצית השניה "חופשית", מתעופפת, כדי שהפקיד יוכל לקרוע אותה בנקל. ההצעה ה"מפוצצת" ביותר, תרתי-משמע, היתה, לצייד כל בול מאחור בכמוסה קטנה של כספית רועמת.

כאשר הפקיד המחמים יהלום בפטיש על המכתב, יתפוצץ החומר הכימי הרגיש וימנע שימוש חוזר בבולי למזלם של הבולאים, דחה

השם של המדבק באנגלית ובצרפתית - "הינגי" ו"שארנייר", שפירושו "ציר". את החלק התחתון, הארוך, מצמידים אל דף-האלבום, ושוב, לאחר שמלחחים אותו בקצה-הלשון. היו אספנים, שסירבו להשתמש בלשונם מטעמי-היגיינה והעדיפו ספוג. אולם, קשה מאד לשלוט ברטיבות הנספגת - וחבל על כל טיפת-מים מיותרת, מה גם שהטעם של המדבק הוא ניטרלי ושום בולאי ותיק עוד לא חלה מליחוך-מדבקים...

הייצור המסחרי של מדבקים החל בגרמניה, בעקבות פיתוח קודם, שהיה נפוץ בשנים 1880-95: דפים מנוקבים של נייר שקוף, מתוצרת ארה"ב, שהיו נמכרים בחוברות. האספן היה תולש שורה אחר שורה של נייר דביק שכזה ומתאים את המדבק לגודל הבול. המדבקים הראשונים הופיעו בשוק בשנים 1893-94 ונקראו בשם "מדבקי-קולומבוס", על שם סידרת-הבולים ההיסטורית, שהונפקה בארה"ב למלאת 400 שנה לגילוי העולם החדש. היצרנים הנחשונים היו האחים זנץ, חברה בעלת מוניטין בהוצאה לאור של קטלוגים וייצור אביזרי-פילטליה. עם הופעת מדבקים חדשניים אלה, הקיץ הקץ על העידן הפרימיטיבי בבולאות.

במרוצת השנים צצו בשוק מדבקים ממדבקים שונים: דביקים מצד אחד ודו-צדדים, רחבים מאד וצרים מאד, דקים ביותר ועבים ביותר. חשוב, שהדבק נמרח על המדבק בשתי שכבות, מה שמאפשר לקלף את המדבק מן הנייר בלי לגרום נזק, לא לבול ולא לדף. התכונה החשובה קיימת רק כאשר הדבק הספיק להתייבש. אסור בשום פנים ואופן, לנסות ולהוריד מדבק בעודו לח. אבל, לעומת זאת, נמכרו לאספנים גם סוגים גרועים של מדבקים, שבקושי הסכימו להאחז בדף או שהתעקשו להיצמד לנייר לעד. היו אספנים שביכרו מדבקים חזקים וארוכים, כי העדינים יותר מאפשרים לבול, בעיקר אם הוא גדול, להסתלסל או לנשור כאשר הופכים את הדף.

מדבקים ארוכים נחשבו בשעתם לרצויים יותר, כי איפשרו שימוש חוזר וגם הפיכת הבול על פניו כדי לבדוק את הגב, בלי לקטט את השנינים. המומחים המליצו, על כל פנים, לבצע את מרבית השלבים של פעולת ההדבקה במלקט (פינצטה) ולהיזהר ממגע בין השנינים ולבין הדבק הלח של המדבק. בהסרת מדבק מבולים, בעיקר בולים בלתי-משומשים, חייבים לנהוג במשינה זהירות כדי לא לגרום למה שהמילון מכנה מקומות "מדבקים" ומה שנקרא בעגה המקצועית "חלונות". כדי להסיר מדבקים מבולים שאינם מדבקים באלבום נוצרו בשעתו "מלחחות", "תיבות-הזעה", שכיום כמעט ואינן ניראות בשוק. רוב המדבקים המודרניים שעודם נמכרים בחנויות הם מן הסוג המקופל מראש. יש שהדבק בהם מרוח רק בחלק מן הקצה העליון ובחלקם מן הקצה התחתון, מה

שמשווה למדבק יותר קפיציות, אך מכביד על הפיכתו של הבול למטרת בדיקה. כן שווקו מדבקים בצורת האות הלטינית "T", שאת הראש שלהם היו מחברים אל הבול ואת הזנב לדף. מדבקים אלה יצאו מן האופנה כשהתברר, כי הם חסרים את הקשיחות הדרושה להחזיק בבולים גדולי-מידות כשהופכים את הדף. על הצרה של מדבקים שמסתלסלים בתוך שקית-הנייר במזג-אוויר יבש מדי או לח מדי התגברו ע"י קופסת-פלסטיק, שנופקת מדבק אחד, לפי הצורך, וניתן למושכו בתנועת-אצבע. גם על חידוש זה אבד הכלח.

אספנים רבים נתמלאו ששון ושמחה כאשר הומצא לפני כמה עשרות שנים הסרט הדביק - ה"סקוץ" טיפ: סוף-סוף "משהו" שקוף עם דבק חזק שאפשר לגזור אותו לפי המידה הנחוצה. דא עקא: מי שנתפתה להדביק בולים בחתיכות של סליל-דבק לא שיער איזה נזק הוא גורם לעצמו ולירשיו... כיום, למודי נסיון וצער, אנו יודעים, שחומר זה, שדוהה

הנס ווידמאייר

במרוצת-הזמן, חודר לכל דבר שהוא בא במגע איתו ומכתים הכל. הדבק אינו ניתן להסרה אלא אם כן משתמשים בבנזין או בתמיסות מסוכנות וגם אז רק לאחר השריות ממושכות, שאינן מוסיפות בריאות לבול.

לאחר עשרות שנים של עימות עם הבעיות הכרוכות בהדבקת בולים באלבומים באמצעות מדבקים מנייר נטול-חומציות, החלו הבולאים דוחקים ביצרני-האביזרים לחפש שיטות חדשות כדי לנתק, בכלל, כל מעג ישר בין הבול לבין גוף זר. הסיבה העיקרית לדרישה זו היה ה"פינוק" הגובר והולך מצד אספנים אמידים להשיג בולים בלתי-חתומים, בעיקר הוצאות קלאסיות, בלי שרידי מדבקים מאחור.

דבר זה נעשה קשה יותר ויותר ככל שגדל מיספר האספנים בעולם, שהתחרו על בולים כאלה, ואילו מיספר העותקים במצב "בתולי" - בולים שצוינו לימים בראשי-התיבות האנגלים ("MNH" מינט נוור הינגד) - פחת והלך מכל מיני סיבות. הטעות - שאמנם לא היה מנוס ממנה כל עוד שרר הנהוג של שימוש במדבקים -

היה, שרוב האספנים השתמשו במדבקים גם לבולים בלתי-חתומים. מבולים משומשים ניתן להסיר את המדבק בקלות, ע"י השרייתם במים פושרים וייבושם, בלי שייגרם נזק. מאידך, השריית בולים בלתי-חתומים במים שוטפת לא את המדבק בלבד אלא גם את הדבק המקורי - ואז חלה ירידה אוטומטית של חמשים אחוז לפחות, בערך הבול. לגבי בולים עתיקים בלתי-חתומים, שכבר עברו עשרות ואולי מאות ידיים ואלבומים, קשה מאד להקפיד על איכות ללא שרידים של מדבקים או מקומות בהירים או כהים המסמנים את המקום שבו היה פעם מדבק, אבל לרוב לא היתה ברירה. בשוק, אמנם, הוצעו פתרונות כמו "קריסטל מאונט" האמריקני - מעין כיס עשוי נייר צלופן, שהיו גוזרים אותו לפי גודל הבול - ו"כיסונים" אחרים עם רקע של קרטון שחור דקיק - אך כל אלה לא עמדו במבחן-העתים, מה גם שהיו מסורבלים למדי וגרמו לתפיחות באלבומים. הגאולה באה רק בעקבות האסון הגדול ביותר שידעה ההיסטוריה האנושית, המלחמה העולמית השנייה. בין 1939 ל-1945 אבדו, בין היתר, נכסים בולאיים שאי-אפשר, בכלל, להעריך את שוויים; נשרפו, נקברו, נשדדו. המלאי של בולים קלאסיים הצטמצם עוד יותר בעקבות החורבן ברוב ארצות-אירופה וחוסר היציבות שהשתרר לאחר-מכן.

עם אלה שעברו את המלחמה בשלום עם בוליהם נמנה גם מהנדס גרמני צעיר ושמו הנס ווידמאייר. יליד באווריה (1911) ובולאי מגיל רך, הגיע ב-1936 לברלין ונתקבל לעבודה במפעלי "סימנס". לימים טיפס לראשות מחלקת מחקר ופיתוח בחברה ונאלץ להתמודד עם בעיות שונות, שהיו קשורות בבידוד, שמירה והגנה על מוצרים. תוך כדי עבודתו נתקל בחומר סינתטי שנראה לו מתאים ביותר לצורך זה הפוליסטירול.

נקודת-המוצא להפקת חומר זהו הוא הסטירול, פחמימן ארומטי לא-רווי, שמצוי גם בטבע. מבחינה טכנית ניתן להפיק סטירול גם מנפט וע"י פולימריזציה נוצר אז הפוליסטירול.

ווידמאייר היה משוכנע, שניתן להשתמש בחומר זה בצורתו הצרופה ביותר לשימור בוליו. הוא הטמין חלק מאוסף הבלתי-חתומים שלו בגינת ביתו, ארוז בשכבות אחדות של פלסטיק. אחרי שבועות אחדים העלה את הבולים מ"קיברים" וראה זה פלא. לא הריטובות, לא הקור ולא הבוץ לא פגעו בהם. מכאן נולד אצלו הרעיון לחבר שני דפים דקיקים של החומר כדי שיווצר ביניהם המתח הדרוש על מנת לייצב את הבולים במקום, בתוך אלבום.

הניסויים שהחל עורך בהמשך חיזקו אותו בדעתו, שהוא עלה על הדרך הנכונה. הוא התפטר מ"סימנס" ובהסתמך על אמצעיו הצנועים יחסית, החין לפתוח בקריירה חדשה כיצרן עצמאי של כיסי-מגן לבולים, מה שלא

היה פשוט באווירת-החורבן של גרמניה המובסת. באין מקום-עבודה אחר, התבסס ווידמאייר על דירתו ברובע וודינג שבברלין כדי לייצר כיס-מגן, כרטיסי-איחסון לבולים ודך-אגב גם מלקטים מגרוטאות של פח. לא היו לו מזומנים ואף לא מכוונות ולא חומר-גלם. לא היתה אפשרות להשתמש בחומר למטרות בידוד, שמשמשים בו בייצור כבלים וטרניטורים, כי היה קשיח מדי. עד מהרה התברר לממציא, כי עליו לבנות בעצמו מכונה לייצור החומר בדקות הנחוצה. למעלה משנתיים נדד מסוחר-גרוטאות לערימות של פסולת וצירף חלק לחלק. מנוע ישן של מכונית "פולקסווגן" סיפק את הכח "בית-החרושת". למרות הכשלונות שלא איחרו להתחולל, לא נואש, כי אם התמיד ואפילו על חשבון מנוחתו ובריאותו. היו כמה וכמה תנאים חיוניים כדי שהמוצר המוגמר אכן ימצא חן בעיני הלקוחות הפוטנציאליים: אסור היה שיגרם לתפחות של האלבומים, שיהיה מושפע משינויים במזג-האוויר, שתהיה לו עקמימות עצמית על מנת לא לשחרר את הבול המוחזק. בנוסף לבניית המכונה להפקת פוליסטירול עסק ווידמאייר בו-זמנית

בהרכבת מכונה לייצור ה"כיסים" עצמה ומכונה שלישית למריחת הדבק מאחור. אחרי למעלה משנתיים הגיע הרגע המיוחל: ווידמאייר רשם פטנט על חומר שקוף נקי לגמרי בעובי אחד חלקי חמישים אלף של מילימטר! עד מהרה החל מסע הנצחון של המוצר תחת הכינוי "האוויד" - מורכב מראשי-התיבות של הס ווידמאייר. מבחינה מעשית וגם אסתטית קסם החידוש לכל אספן והוסיף נופך לכל אוסף. לקוחות סיטונאיים גדולים דאגו להפיץ את יתרונות ההמצאה, שחוללה מהפכה גם בקטלוגים: הונהגו מחירים שונים לבולים בלתי-משומשים עם ובלי שרידי-מדבקים. שוב לא היתה הצדקה, כמו עד להמצאת ה"האוויד", להצמיד מדבקים לבולים חתומים. הקטלוגים הרחיקו לכת והחלו מציניים מחירים לבלתי-חתום נקי ממדבקים (**). לחוד ולבלתי-חתומים עם שיירי מדבקים, (*) לחוד החל בשנת 1930 לערך. ווידמאייר לא שקט על שמריו, העביר את ניהול המפעל לעובדים צעירים ופיתח מכוונות נוספות לייצור אביזרי בולאות, כגון סדרנים, קסטות, מלקטים וכי ועד מהרה העסיק בחברתו שישים עובדים.

לפני כשלושים שנה הקדיש תשומת-לב לתופעה מסוכנת לבולים: "מרככים" אלה הם חומרים רעילים התוקפים ומרככים חומרים אחרים. בין החומרים הסינתטיים יש לא-מעטים שהם צורבים וממש מאכלים אחרים. אין חובה חוקית עקרונית להצהיר בפה-מלא על התכולה. למשל, אפשר להוסיף לחומר, שמועד לייצור ידועות "האוויד" חומר שנועד להפוך אותו לאנטי-סטאטי. מותר לציין, שזאת תכליתו, בלי לפרש שהוא גם מרכך, שעלול להשחית בולים. ווידמאייר והצוות שלו הקפידו מלכתחילה להשתמש אך ורק בחומרים בלתי-מרככים והדבר נבדק לעתים קבועות ע"י מכון-התקנים הפדרלי הגרמני. ווידמאייר מת בברלין בפברואר 1966, אך מפעלו חי וקיים ומתפתח, למרות כל המאמצים לחקות את הצלחתו. כיום זהו מפעל העומד בסימן האלקטרוניקה והמחשבים, והמייצר גם מכוונות-ביול, מכוונות להדבקת תוויות ועוד מיגוון רחב של מוצרים. אצל הבולאים הוא קנה את עולמו בזכות ההמצאה שיצאה לאור העולם לפני יובל שנים והמאפשרת לבולים לנשום.

"קלוסנדורף" פושטת את הרגל

"בינתיים - ממשכים כרגיל", נמסר בימים אלה מטעם הנהלת מפעל "קלוסנדורף" (ליתר דיוק: קליסנדורף) בברלין, לאחר שהעתונות דיווחה, כי העסק פשט את הרגל ומבקש למנות כונס-נכסים. זהו המפעל היחיד בברלין שמייצר אוטומטים למימכר תוויות-ביול (וכרטיסי-נסיעה לתחבורה הציבורית) והוא מעסיק 156 עובדים. "קלוסנדורף", השייכת לקבוצת-החברות גאוולמן שמושבה בגרמניה המערבית, היא היצרנית של האוטומטים שנרכשו ע"י רשות-הדואר בישראל ועל כן הידיעה נוגעת, אגב כך, גם לנו. בין היתר, מתעוררת השאלה אם בידי הדואר הישראלי - או המפעל בברלין - מספיק חלפים כדי להבטיח את תיפקודם התקין של האוטומטים לשנים הקרובות, לפחות, או שצריך לזרוק את המכוונות לגרוטאות.

ואינו מחזיר עודף (696). בנוסף לישראל רכשו את מביילות-"קלוסנדורף" ליטא, הולנד, שבדיה, ספרד, טורקיה, רומניה, בוליוויה, ברזיל, קוסטה-ריקה, מקאו, מכסיקו וארה"ב. בלגיה פרשה בסוף 1994 מרשימת-הלקוחות. בפורטוגל יש "קלוסנדורף", אבל גם שתי מתחרות אחרות ובאירלנד ניסו את "קלוסנדורף" ונפרדו ממנה אחרי סידרה אחת של תוויות.

תוויות מונז'רון - הנדירה מכולן

בגרמניה עצמה מצויים כיום 450 אוטומטים ניצבים וכאלף תלויים. הסיבה העיקרית לקריסת המפעל היה החיסול של 160 אוטומטים שהופעלו ע"י פקיד-אשנב, אך ועד-עובדי קלוסנדורף טוען, כי הבעלים החדשים (גאוולמן, מאז 1991) לוטשים עיניהם לרווחים קלים בלבד ואשמים בניהול גרוע.

לפי ידיעות בעתונות הגרמנית, מבקשת קבוצת-גאוולמן להמשיך בייצור המכוונות למימכר כרטיסי-נסיעה ולהיפטר מעסקי תוויות-הבולים. בשוק הגרמני עצמו מייצרת ומתחזקת "קלוסנדורף" כרגע שני סוגי אוטומטים לביול: דגם אחד, שניצב על הריצפה ומחזיר עודף (631) ודגם שני שתלוי על הקיר

סיבה נוספת היה המשבר במכסיקו, שעמדה לתת ל"קלוסנדורף" הזמנה גדולה, שהתבטלה. עידן האוטומטים התחיל ב-1 במרץ 1969 בעיירה מונז'רון שמדרום לפאריז, כשהדואר הצרפתי התקין שם לנסיון מכשיר-קיר. אוטומט זה שפלט תוויות מודפסות בצבע אדום, ללא תאריך, עשה היסטוריה: תווית-ביול של מונז'רון מבוקשת ביותר ע"י מיליוני האספנים שנתפסו לעידן החדש בבולאות. בעד עותק בודד משלמים כיום מחירים עד מאה אלף ש"ח!

מאז כבשו האוטומטים את העולם והתוויות השתכללו והלכו מבחינה גראפית וטכנית כאחת. גם ישראל נהנית מן השוק המתרחב והולך בזכות פיתוח דגמים פופולריים כמו תוויות התיירות וחג-המולד. מגמת רשויות-הדואר בעולם היא לקסום לאספנים ע"י יצירת דמיון גדול ככל האפשר של התוויות לבולי-דואר "אמיתיים".

המתחרה הגדול ביותר של "קלוסנדורף" הוא כיום היצרן השווייצרי "פראמה". האם ישתלט על השוק העולמי? ימים יגידו. "המילון למונחי-הבולאות" מזכיר משום-מה רק את "פראמה" כשם-נרדף לתווית ביול...

בגלל בול אחד רצח ג'ירו את לרו

פטור ממסים. אבל כעת, שורת בקונגרס האמריקני אווירה של קיצוצים וקיצוצים, והמחוקקים מציעים למכור הסמיתסוני לותר על שמונה מיליון דולר מתוך ההקצבות שהוא מקבל מאוצר-המדינה, אם ברצונו להשיג את "המיסיונרים". בלית ברירה, החליטו בעלי-האוסף להציע אותו במכירה פומבית בחודש נובמבר הקרוב, באמצעות חברת רוברט א.סיגל, גלריה ניו-יורקית למכירות פומביות. סיגל קבעה מחיר התחלתי בשיעור שמונה מיליון דולר לאוסף, אך אומדן צנוע זה ודאי יישאר הרחק מאחור כאשר יתחילו לזרום ההצעות ותתחיל התחרות. מתברר, שכבר עכשיו יש קונה פוטנציאלי מן המזרח-התיכון, שמוכן להשקיע 2.6 מיליון דולר תמורת מעטפה אחת בלבד מתוך הריכוז העשיר.

הנהלת המכון לא נואשה סופית מלהכניס את האוסף במוזיאון-הדואר הלאומי החדש, שהוקם בגבעת-הקפיטול בווישינגטון. המנכ"ל גיימס ה. ברנס סבור, שזהו נכס לאומי יחיד במינו, שחבל יהיה לפזרו בין אספנים פרטיים, מה גם שבאוסף הלאומי אין אף לא פריט אחד מן המיסיונרים הנדירים בגון תכלת-בהיר. רשמית שייך האוסף לחברת "פרסיס", בבעלות משפחת טוויג-סמית. משפחה זו מוצאה מן המיסיונרים הראשונים שהגיעו להאואי והיא ייסדה את העתון היומי הנפוץ "הוולולו אדורטיזר". ראש-המשפחה, המו"ל תרסטון טוויג-סמית, מכר ב-1992 חלקים מן העתון המשפחתי, כולל נכסים נרחבים כמו אוסף המיסיונרים. עוד לפני שנתיים הזהיר, בפגישה עם ועדת-מישנה של בית-הנבחרים האמריקני, שהוא שרוצה לשמור על שלמות-האוסף ויצטר, בוודאי, שהאוצר יפורק לגורמים, אך מצד שני, זה יתן לאספנים שונים אפשרות להשלים את אוספיהם שלהם. "אני ממשיך לקוות, שלפחות חלק מן האוסף ימצא את מקומו במוזיאון הלאומי", אמר, אך הבטוח הוא, שמרגע זה, הכל פתוח והמכירה אכן תקויים כצפוי בנובמבר.

אחת המדינות של ארצות-הברית, היו עדין בחזקת ממלכה עצמאית כאשר הונפקה הסידרה המהוללת, שידועה בכינוי "בולי-המיסיונרים". זאת על שום-מה? על שום שרוב הפריטים נמצאו על מכתבים שנשלחו ע"י מיסיונרים נוצרים, שצדו נפשות בקרב הילידים, אל קרוביהם באמריקה. הבולים נדירים בכל מצב שהוא לא רק בגלל המהדורה המצומצמת אלא בגין הנייר הדקיק והמתפורר, שנהרס בקלות. אין פלא, שפה ושם מתגלה גם איזה "מטמון", שלאחר בדיקה מדעית מדוקדקת מתברר, שהוא מזויף. כשמחירו של בול מתעלה בקטלוגים לרמה של מאות אלפי ש"ח, כבר כדאי לנסות כל מאמץ כדי להונות אספנים בעלי-אמצעים. הבול היקר ביותר מתוך הסידרה הוא העריך של 2 סנט – והוא שהביא לרצח

כך נראה "המיסיונר" שגרם לרצח

הסנציוני שעליו הרחבנו את הדיבור בפתח כתבה זו. בזמן האחרון שוב עלו "המיסיונרים" לכותרות העתונות, כפי שדיווח העתון "ווישינגטון פוסט". המדובר בסכנת פירוק הצפייה לאוסף הגדול ביותר של בולים אלה. מעריכים אותו ב-15 מיליון דולר ויש מומחים שגורסים, כי הוא עשוי להכניס יותר אם יימכר טיפין-טיפין. האוסף כולל 3500 בולים ומכתבים היסטוריים, שנשלחו, בעיקר למדינות ניו-אינגלנד בארה"ב. המכון הסמיתסוני היוקרתי, שמחזיק בין קירותיו 12 מיליון בולים, משתדל מאז עשר שנים ומעלה, להשיג את "המיסיונרים" הללו. המאמצים סוכלו, לפי שעה, כי המשפחה שהיא בעלת-האוסף דורשת פטור ממס בסך 8 מיליון דולר. המשפחה תרמה בשנים האחרונות אוצרות יקרים מאד למוסדות-תרבות אמריקניים וקיבלה עליהם

בשנת 1892 זועזעה כל-פאריז כאשר גסטון לרו, איש חברה ידוע, נפל קורבן לרצח בביתו. בתחילה לא השכילה המשטרה למצוא מניע כלשהו לפשע, שלכאורה לא בוצע למטרות-שוד: לא נתגלו שום סימני-פריצה ואדברא, הרוצח לא נגע בסכום גדול במזומנים ואף לא בחופן מטבעות-זהב ובשעון כיס מזהב משובץ ביהלומים. לאחר מיספר ימי-תמיהה עלה בדעתו של הבלש הממונה על התיק לדפדף באוסף-הבולים של המנוח ולהשוותו לרשימת מצאי, שגסטון לרו החזיק בנפרד. או-או התחוויר לו, שחסר באוסף בול מסויים, יקר למדי. הוא ערך חיפוש מדוקדק בזירת-הרצח, לא גילה דבר והחל פוקד את חנויות-הבולים בבירה הצרפתית, שמא קנה סוחר את הבול הנעדר. הוא התעניין מי מן האספנים הידועים בפאריז לחוט אחרי בולים קלאסיים מאותו סוג. בסופו של דבר הוזכר שמו של אחד הקטור ג'ירו, אף הוא אספן מוכר, שעמד בקשרים עם הנרצח. על מנת להתקרב לאותו חשוד השיג הבלש המלצה, שבזכותה התוודע אל ג'ירו כבולאי מושבע. חודשים אחדים חלפו עד שהשניים התיידדו ורחשו אמון "הדדי". ערב אחד כטוב ליבם ביין ושבת בולאים גם יחד, כיוון הבלש את השיחה אל אותה ארץ, שהנפיקה את הבול החסר באוסף של לרו. ג'ירו "התחמם" לנושא והציג בפני הידיד המדומה את אוצרותיו מאותה ארץ. החוקר הבחין מייד, שהבול הוא מיוצג באוסף. למחרת היום נעצר הקטור ג'ירו והועמד לדין. במהלך משפטו הודה כי רצח את עמיתו לרו מתוך שחמד את הבול הנדיר והלהיטות העבירה אותו על דעתו. אין בהיסטוריה הרבה מקרים של רצח בכוונה תחילה בגלל בולים לא כל שכן בגלל פריט בודד: בולאים מבוגרים הם בדרך כלל אנשים תרבותיים, רציניים ולעיתים אפילו אמידים, שיכולים להרשות לעצמם לרכוש את החסר להם במחיר, שאינו מגיע לקטילת-אדם... אולם מי יודע למה מסוגל אספן קנאי? פערם באוסף בהחלט עלולים לשגע אנשים מיושבים בדעתם ופרשת לרו-ג'ירו לא היתה דוגמא יחידה של טירוף קטלני. במאה השנים האחרונות התרחשו, על רקע בולאי לא-מעט מעשים שהעשירו את הכרוניקה הפלילית אך כאמור, "הכבוד" לשמש כעילה להריגת חבר נפל בחלקו של בול, שאיזכרו עשוי להדליק אפילו בימינו זיק של תאוה בעיני אלפי בולאים. המדובר, בעצם, בסידרה של שלושה ערכים, שהודפסו בצבע כחול, בסיגנון פונקציונלי פשוט בתכלית, בשנת 1851.

כל מה שהם מכילים הם הכתובת "האואי פוסט" באנגלית והערכים הנקובים 2, 5, 13-1 סנט. איי-הוואי שבמרכז האוקיינוס השקט, כיום

Looking for covers sent by
United Nations observers and
officers of UN-Missions and
forces
(UNTSO, UNIFIL, etc.)

Please contact: J.L. Emmenegger,
Pully, Switzerland 110,1009 Box.

25,000 מרק בעד הגלויה הראשונה!

האינטרסים של אותם אספנים, שמעדיפים להנות מאוצרותיהם בדי אמותיהם. התרגום לאנגלית של "המדריך לבולאות נושאת" כולל מדורים להערכת אוספים ע"י שופטים וכן ביבליוגרפיה ממצה לספרות הרלוונטית. אין זה ספר עיוני יבש כי אם מורה-דרך מעשי לכל מי שרוצה להרכיב אוסף בנושא הקרוב לליבו ולשפרו. הספר מצוי מעתה בספריית התאחדות בולאי-ישראל. המעוניין לרכוש אותו במחיר 22.50 ליש"ט (או 40 דולר) כולל אריזה דמי-משלוח יפנה בהזמנה אל המו"ל:

JAMES BENDON LTD.
P.O.BOX 6484,3307
LIMASSOL, CYPRUS

2000 באנגליה

קרן-הבולאות בבריטניה והנהלת הדואר פתחו בבירורים מוקדמים, במגמה מוסכמת מראש לקיים בשנת 2000 "אירוע בולאי גדול" באנגליה.

בוטיק בפרימדיה

לידיעת הנופשים בפאריז: "בוטיק בולאי" שני - בנוסף לזה שבמונפרנס - נפתח בימים אלה בבירה הצרפתית, מתחת ל"פרימדיה-הזכוכית" בכניסה למוזיאון "הלובר". הדואר מוכר בו את הבולים הצרפתיים שבמחזור במחיריהם הנקובים.

גרמניה למופת

אפשר גם אחרת: השחתת בולים ע"י ההחתמה גרועה אינה תופעה ישראלית בלבדית. אבל, בגרמניה, למשל, כשאזרח מתלונן, הוא מקבל מן הדואר תשובה כדלקמן, שצוטטה בעתון הבולאי "ד.ב.צ.": "צר לנו, שבוליד הוחתמו בצורה כה לא-מקצועית. ר"פ אנו ממציאים לך בול-ויכרון חתומים בשווי של 3 מ"ג. אנו תיקווה, שלהבא יגלה הצוות שלנו יותר התחשבות ויטפל במכת-בים כאלה בתשומת-לב רבה יותר".

תצוגת "צימוקים"

ריכוז ללא-תקדים של נדירים התקיים בראשית יולי במלון "קלרידג" בלונדון. 15 מן הסוחרים הגדולים בעולם קיבלו מאספנים, שבדרך כלל אינם ששים להציג את אוצרותיהם, את ה"צימוקים" שלהם לתערוכה, שהקיפה למעלה ממאה מסגרות. דמי-הכניסה, כולל קטלוג, הסתכמו ב-10 ליש"ט.

כל תורת התמטיקה

כל היבטי האספנות התימטית מוצגים במהדורה האנגלית של ספר חדש, שהופיע לראשונה ב-1990 בהולנדית ואזל מייד. המחבר, פים וון-דן-בולד, ידוע בארצו כבולאי שזכה במדליות-זהב ופרסי-כבוד לרוב באירועים בינלאומיים. הוא מגולל יריעה רחבה המתחילה בבחירת נושא כלשהו ומלווה אותה עד לאירגון מוצג לתערוכה ברמה. הוא מפרש את כל החוקים שקבעה הפדרציה הבינלאומית לתצוגות תחרותיות, אבל אינו מזניח גם את

עותק נדיר של גלויה-הדואר הראשונה בעולם (שהונפקה באוסטריה) עם תאריך היום הראשון - 1.10.1869 - עברה מיד ליד תמורת 25000 מ"ג, במכירה הפומבית האחרונה של חברת קויהלר בוויסבדן, גרמניה. תחרות קשה התנהלה עקב השתתפות סוחרים מסין עצמה על פריטים ואוספים סיניים וגם יפאניים. התוצאה המרשימה ביותר הושגה ע"י בול של באוואריה עם הדפס רכב של חבל הסאאר, בערך 20 מ"ג, שקיים רק בעשרה עותקים בלתי-חתומים: מאה אלף מ"ג שולמו תמורתו. רבבות מ"ג שולמו גם תמורת נדירים אחרים של גרמניה העתיקה ומושבות גרמניה, במיוחד באוקיטוס השקט. אוסף של ווירטמברג נמכר ב-75 אלף מ"ג מעל למחיר ההתחלת.

התנצלות למוסלמים

הדואר הבריטי נאלץ להתנצל בפני הקהילה המוסלמית על שהכליל ציור של הנביא מוחמד בעלון-הסבר לבולי החתולים, שהופיעו לא-מכבר. הנביא אהב חתולים אך תיאור דמותו אסור בתכלית.

עידכוני-"סקוט"

בארץ שכלכלתה קשורה לדולר ושהשפה הלועזית הנפוצה בה ביותר היא האנגלית, קצת קשה להבין מדוע אין מעדיפים אצלנו את הקטלוגים של "סקוט" היוצאים לאור בארצות-הברית. יש אומרים, שאינם יסודיים כמו הגרמנים ויש טוענים, כי הפורמט של הכרכים הוא בעוכריהם. על כל פנים, לידיעת המעוניינים ייאמר, כי באוגוסט, ספטמבר ואוקטובר יופיעו החלקים הבאים, במחיר 34 דולר כ"א. בנובמבר צפוי הכרך הבא המוקדש לבולי-ארה"ב ("ספסלייזד") המכיל 8000 עידכונים לעומת אשתקד. הוא יכיל מדור מיוחד לבולי "מס-ציד", תוויות שכמעט ואין אוספים אותן מחוץ לשוק האמריקני. "סקוט" - ארה"ב יעלה בצורה משמעותית את מחירי-הבולים הקלאסיים.

מסע עולמי לקידום מכירות

האיגוד הבינלאומי של סוחר-הבולים שוקל לצאת במסע עולמי לקידום מכירות ע"י רכישת אלפי אספנים חדשים. המיבצע אמור להיערך באמצעות משרד-הפירסום יוקרתי ובעידוד כל הנהלות - הדואר המעוניינות.

קנדה בתור

בשנה הבאה תארח קנדה בפעם הרביעית תערוכה עולמית בחסות הפדרציה הבינלאומית לבולאות. "קאפס 96" תתקיים במרכז-הכינוסים בטורונטו בימים 8-16 ביוני. התערוכות הקודמות בקנדה היו בשנים 1951, 1978 ו-1987. בשנה הבאה ישתתפו ביריד 125 סוחרים ו-75 הנהלות-דואר מכל העולם.

טובה הרעה

למרות החלטת הנהלת הדואר הרוסית מסוף 1994 לאסור על הדפסה ושיווק בולי טובה, ממשיכים סוכנים זריזים להפיץ "הנפקות" חדשות לבקרים גם אצלנו. לפי הודעה שפורסמה במוסקבה, צריך היה להשמיד את היתרות של בולים משנת 1992 ולהתיר רק את השימוש במעטפות מבוילות ובגלויות שבידי האוכלוסיה המקומית.

תרום
כותרים
לנוסע

קולומבוס עם משקפת ושמש עולה במערב

למעלה: גלוייה עם ביל פיקט "הנכון"; מימין: הגליון עם דיוקן אחיו, בן, שגרם לכל התסבוכות.

עוד 2.3 מיליון גליונות, שכעת הצטרפו גם סוכני-המכירה של בולי-ארה"ב בעולם ובעיקר המשווקים בגרמניה, שהשפעתם רבה. המשלוח של הגליונות לזוכים בהגרלה החל בסוף דצמבר 1994 ובמחשני הדואר נותרו עוד 2.3 מיליון גליונות, שכעת דורשים הבולאים לא לשרוף כי אם להוציא גם אותם למכירה חופשית לכל דיכפין, כי הגליונות ששווקו בגמר ההגרלה מוצעים כעת במחירים המתקרבים ל-400 דולר ועוד יד הסוחרים נטויה.

בזאת לא תמה הפרשה המביכה, כי הדואר נחפז "לתקן את המעוות" והנפיק את הגליון המערבוני מחדש עם התמונה של ביל פיקט "האמיתי". יתרה מזו: הדואר מוכר לא רק גליונות-אשנב רגילים אלא גם גליונות-דפוס שלמים ובהם ששה גליונות-אשנב עם פסי-ביניים, ואפילו על שני סוגי-נייר שונים, מבריק ו"מאט". הואיל וכך, יתכנו כל מיני צירופים בולאיים ובסיכום נתבע כיום האספן התמים להשליש 450 דולר בעד "מסכת" המכילה את כל האפשרויות, כלומר גליון שגוי פלוס גליון מתוקן, תשניות-הנייר ופסי-הביניים ועוד "סט" של גליונות. וכל הקודם זוכה...

מוכרים את הגליונות השגויים בלפחות 15 אלף דולר לגליון. כדי לספק את הביקוש ולהרוג את הספסרות, החליט הדואר לא להשמיד את כל הגליונות השגויים כי אם לתת למיספר מוגבל של אספנים לרכוש את הגליון הניכסף, שלא למטרות אגירה. תנאי יסודי היה, שכל פונה עד ה-1 באוקטובר 1994 יוכל להזמין גליון אחד, בלבד. אל מחלקת-המשלוחיים של השירות הבולאי האמריקני בקנט-סיטי הגיעו, בסופו של דבר, חמש מאות ושלושה-עשר אלף הזמנות! ברור, שרבים שיגרו הזמנות תחת שמות שונים, כדי לעקוף את גזירת-ההגבלה. בלית ברירה, קיים הדואר הגרלה - נוהג בלתי מקובל, שלא מנע קיפוחים, אך עורר מחאות סוערות ואף גר אחריו תביעות משפטיות נגד הדואר וכמובן גם ביטולי הזמנות קבועות מהשירות הבולאי. רוב המזמיינים האמריקנים יצאו קרחים מכאן ומכאן, כשהתברר, כי מתחילים לסחור בגליונות במחירי התחלתי בסביבות 300 דולר לגליון. אל המתריעים נגד ההתנהגות של הדואר בושינגטון הצטרפו גם סוכני-המכירה של בולי-ארה"ב בעולם ובעיקר המשווקים בגרמניה, שהשפעתם רבה. המשלוח של הגליונות לזוכים בהגרלה החל בסוף דצמבר 1994 ובמחשני הדואר נותרו

כשהדואר האמריקני הדפיס אשתקד גליון-מזכרת תחת הכותר "אגדות-המערב" והמעשה התפתח לאחת השערוריות הגדולות בתולדות הבולאות, וודאי תהו רבים: למה דופקים את השחורים דווקא?

שכן הדואר החליט, שצריך לבטל את ההנפקה משהתברר, כי אל בין הדיוקנאות של עשרים גיבורי המערב הפרוע התגנב אחד שגוי. המדובר בבול השני משמאל בשורה השניה, שאמור היה להראות את תווי-פניו של הבוקר הכושי ביל פיקט, אלא שבמקומו הופיע פרצופו של אחיו, בן פיקט.

ראשית, נשאלת השאלה מי, בכלל, היה ביל פיקט ובמה היתה גדולתו, שזכה להיכלל בסידרה, שמקיפה דמויות כה מפורסמות כמו בופלו גיל, אנני אוקלי "אשת-לפידות", ג'ונימו האינדיאני, השריף וויאט ארפ ואחרים?

ובכן, ביל, ובשמו המלא ווילי מ. פיקט, שנולד ב-1870 והסתלק אל מרחבי-הציד הנצחיים בשנת 1932, ראה את אור-העולם לראשונה בקירבת העיר טיילור שבמדינת טקסס וקנה לו שם בזכות מומחיות מוזרה ויחידה במינה: הוא הכניע ראשי-בקר ע"י כך שנשך אותם בשפתם העליונה. הוא אימץ לעצמו את השיטה הזאת כשעקב אחרי כלב של ידיד שלו, שהיה מכריע את הבהמות בכך, שנתן להן נגיסה חזקה בחוטם, עד שירדו על ברכיהן הקידמיות מרוב כאב. הקאובוי שחום-העור הפך את "שיטת-הבולדוג" לספורט בפני עצמו והירבה להשתתף בהצלחה במופעי "רודיאו" במרחבי ארצות-הברית.

איך השתרבב לביל תצלום של אחיו הפחות מהולל - לתחקירן הרשף של הדואר האמריקני פתרונים. אליבא דאמת, יחד עם עשרים הבולים בגליון, שערביהם 29 סנט, הונפקה גם סידרה של עשרים גליות, שערכן הנקוב 19 סנט - והגליות הראו מלכתחילה את "הפיקט הנכון" ואפשר היה להשוות ולהיווכח, שקיימים הבדלים בין תווי-הפנים. אבל, אולי חשב איזה גוען סמוך, שכושי אחד דומה לשני ומה זה כבר משנה?

על כל פנים, הטעות יצאה לאור בזכות בולאים והיסטוריונים חדי-עין, לאחר שכמויות ניכרות של גליונות-המזכרת כבר הומצאו לאשנבי-הדואר בערים לאראמי (וויאומינג), טוסון (אריזונה) ולוטון (אוקלהומה), שנודעו לתהילה ולשימצה כאחת בתקופת המערב הפרוע. מושינגטון יצאה הוראה בחולה להחזיר את כל הגליונות לבירה תיכף ומייד. דא עקא, התברר, כי בין כה וכה כבר נמכרו לציבור 183 גליונות. רשות-הדואר עמדה אובדת-עצות מול הזעקה שקמה מחוף-אל-חוף, לאחר שהתברר, כי כבר

הטיפול הכושל במחדל לא תרם להעלאת קרנו של הדואר האמריקני, שבשנים האחרונות נושא עיניו לרווחים קלים ומתנהג כאחת הנלוות שבמדינות הקאריביות. היעד המוצהר של וושינגטון הוא להגיע עד שנת 2000 ממחזור של רבע מיליארד דולר למיליארד שלם ממכירת חומר בולאי. השנה יופיעו בארה"ב 150 בולי-זיכרון וב-1996 לא יסתפקו שם בפחות. עם האוכל גובר התיאבון ל"השביעי" 2.5 מיליון מניינים של השירות הבולאי ובעיקר - כעשרים מיליון "אספנים" מזדמנים, שרוכשים הנפקות חדשות כשמגרים להם את החשבון בנושא כלשהו שמדבר אל ליבם.

יש רק לקוות, שלא יתחולל עוד פנצ'רים מבישים כמו החלפת התמונות של ביל ובן פיקט. אולם, למרבה הצער אין כל בטחון, שכך יהיה, כי הטעויות בארה"ב כבר היו כמעט למסורת...

נשתדל, להלן, למנות מקצת מן השגיאות הידועות ביותר בארצות שונות ונדגיש מלכתחילה, כי הכוונה אך ורק לטעויות ושגיאות הנפוצות מידע "לא-נכון", תחקירנות לקויה או סתם רשלנות בתמונה ואין אנו כוללים כאן תקלות שאירעו בשלב ההדפסה, ושהן יותר טכניות מאשר שכלתניות. ובכן, נפתח, כמובטח, באמריקה:

ב-1898, לרגל "תערוכת טרנס-מיסיסיפי" הופיעה סידרה שבה ציור המתואר כ"בקר מערבי בעיצומה של סערה". תמונה מרשימה, ללא ספק, אך בלי שום שייכות למרחבים שממערב לנהר המיסיסיפי. הציור האורוגינלי התייחס לבהמות דווקא בהרי סקוטלנד. סתם גניבה אמנותית!...

בשנת 1913 התקיימה בארה"ב תערוכה אחרת ושמה "פנמה-פסיפיק". שנה קודם לכן הכינו בולי-זיכרון לקראתה וכשבין עשרים לשלושים מיליון בולים כבר היו מוכנים להפצה, הבחין מאן דהוא, שבבול בן 2 סנט כתוב "גאטון לוקס", בעוד שהנוף המתואר התייחס לסכר "סן פדרו מיגל". כל המהדורה הושמדה, למעט מיספר עותקים שבביל ארכיון-הדואר, ותחת הבול השגוי הוצא פריט עם הכיתוב "תעלת פנמה".

במסגרת הסידרה האמריקנית מהשנים 1922-23 הופיע בול בערך 5 דולר, שהנושא המרכזי בו החלק העליון של פסל המעטר את כיפת ה"קפיטול" בווישינגטון. הכיתוב אומר "אמריקה", פשוטו כמשמעו. אלא שהפסל הוזמן אצל יוצרו תחת השם "חירות חמושה" וכשראש הפסל הוצב במקומו ב-2 בדצמבר 1863 - הכל קראו לו בשם סמלי זה. ואם לא די בכך, הרי שבשנת 1950, הופיעה האגדרטה בשלמותה

בבול בן 3 סנט ושם היא נקראה בפשטות "חירות"...

בשנת 1925, בסידרה נורס-אמריקן, הופיעה בארה"ב ספינה וויקינגית (!) ובירכתייה דגל הכוכבים והפסים של ארה"ב. כשהחלו הבריות ללגלג על אנאכרוניזם זה, הסביר הדואר, שזאת ספינה וויקינגית "משוחזרת", שנכנסת ב-1893 לנמל ניו-יורק בדרכה לתערוכת 400 שנות קולומבוס. בסידרה של דואר-חבילות אמריקני רואים, בבול של 3 סנט, ממין דואר איטר יד-ימינו וחשבו שהמדובר בהפיכת תשליל. התברר אח"כ, שה"שמאלנות" נובעת מצילום

למעלה משמאל: הבול האוסטרי עם האפרכסת השגויה; מימין - המתוקנת. למטה משמאל: מקל בין הרגליים. מימין: שומאן על רקע צלילי-שוברט

של קרן רכבת-משא קנדי, שמסילתו היתה בריטית "שמאלית". טעות לכאורה אחרת נפלה בבול מ-1948 כאשר אספנים טענו, כי בחותם מדינת מיסיסיפי בבול לכבוד מאה שנות מדינה זו, כתוב השם ב-"S" אחת במקום שתיים. האמת היא, שהאות הכפולה הונהגה יותר מאוחר, אך הבולאים המחפשים שגיאות בקפדנות, לא ידעו על כך.

ב-1932 - איי הפיליפינים היו כפופים עדיין לשלטון אמריקני - הופיע שם בול-נוף בערך 18 סנטבוס, שתואר כביכול את "מפלי פסגיאן". לאחר שהבול כבר היה זמן ממושך במחזור, גילה בולאי אמריקני, כי התמונה שייכת למפלי וורלד שבפארק הלאומי יוסמיטי שבקליפורניה. העתונות עטה על האיוולת הזאת כמוצאת שלל רב (מה גם שהבולים הודפסו בארה"ב!) והיתרות של הבול הוצאו מהמחזור.

ב-1936 הופיע באיי-ברמודה בול בן 2 פנס שאמור היה להראות את היכטה "וויקינג", שניצחה במישוט-מיפרשיות. לימים התברר, ש"בבול מתוארת הספינה האמריקנית "לוסי", אך לאיש לא היה איכפת (חוץ מכמה בולאים פדנטיים).

בשנות השלושים הופיעו בבליה בולים לדואר-אוויר אך הסתבר, כי הסימונים במטוסים המתוארים הופכים אותם מבלגיים לאיטלקיים ובערך באותה תקופה הופיעו באיי-פגיי בולים מן המניין עם דיוקן המלך ג'ורג' הששי. בערך של 2 פנס רואים את "קו-התאריך-הבינלאומי" חוצה את האי טבינו, אך משהו החסיר את הציון "180 מעלות" והמיגרעת תוקנה רק ב-1940. ב-1952 הופיע באיי-הבתולה בול מן המניין ובו מפה, שבה נקרא אחד האיים וויגיין "קורדה" במקום "גורדה". הפעם לא תוקן דבר, למרות שהבול הודפס שנית בסוף אותה שנה. ב-1928 הונפק בניופאונדלנד בול בן 1 סנט ובו מפת החופים. צווינו שמות שני כפים - כף בולד וכף נורמן, אבל השמות התחלפו, הכף הדרומי הפך לצפוני והצפוני לדרומי. מקץ שנה הודפסה מהדורה מתוקנת. הדואר הניופאונדלנדי ביצע עוד פאשלות: ב-1897 לרגל 400 שנות גילוייה ע"י ג'ון קאבו, חיפשה ניופאונדלנד תמונה של הגלאי ושל ספינתו "מתיו". משלא מצאו אותן, החליטה חברת-ההדפסה "אמריקן בנק נוט קמפני" לשים בבול בן 10 סנט את "סנטה מריה" (אונית-הדגל של קולומבוס, ששימשה 4 שנים קודם לכן להכנת בול-קולומבוס של ארה"ב) ובבול בן 2 סנט - תמונה של סבסטיאן קאבו, בנו של הגלאי...

אגב, זה מזכיר לנו שמאז אותה הנפקת יובל של ארה"ב ב-1893 השתוממו כל הבולאים המצויים בנושא על "מהירות צמיחת זקנו של קולומבוס". בבול בן 1 סנט, שהכיתוב או אומר "קולומבוס מבחין ביבשה", הגלאי מגוואה מגולח למשעי. ואילו בבול הבא, שערכו 2 סנט, אומר הכיתוב: "נחיתתו של קולומבוס", הוא עטור זקן היורד על פי מידותיו... למותחן-הבוקרת לא הוסבר בשעתו, כי שני הציורים מבוססים על תמונות של אמנים שונים, שאיש מהם לא נכח בשעת גילוי העולם החדש!

מאידך, צריך להגדיר כטיפשות מובהקת את הנפקות האיים סנט-קיטס ונוויס משנת 1903, 1905, 1920 ו-1938, שמראה את סמל-האיים: קולומבוס מסתכל דרך משקפת. ובכן, המכשיר הזה לא הומצא עדיין בשעת גילוי אמריקה. יש גורסים, כי גלילאו גליליי היה המדען הראשון שהשתמש במשקפת, בשנת 1609. התלמוד אגב, מספר, שרובן גמליאל השני היתה איזו שפופרת, שבעדה היה מצליח לאמוד מרחקים עד אלפים אמה בים וביבשה, אך אין להניח שזאת היתה משקפת מקרבת.

לרוב יש לתלות בבורותם של הציירים את האשמה בדברים המצחיקים שקורים בבולים, כמו, למשל, רגליו של פיל, שמתכופפים במהופך

חדשים של דהליות. בבול בן 20 פניג תואר זן אדום חדש עם קצוות לבנים, שבשנה הקודמת זכה במדלית-זהב. הפרח נרשם בספר-הגידול תחת השם "ROSALI" (רוזלי). תוך כדי הדפסה התברר, שהמעצב הוסיף אות ביוזמתו וקרא לפרח "ROSALIE" עם "E" בסוף. כדי להצילם מבושות, התקשרו פקדי-הדואר עם רשות גידול הפרחים ונדע להם, שמכניים אצלם רשימה חדשה של דהליות שתופיע ב-1979. המגדלים הסכימו לחלץ את הפקידים מביוון ולקרוא לאחד הזנים החדשים בשם "ROSALIE" כמו שכתוב על הבול.

ניו-פאונדלנד: כלב-ים עם רגליים

הגרמנים - ובעיקר האספנים - הם, כידוע, מאד פדנטיים ועל כן אין תימה, שאספן אחד בא בטענות לדואר שהוציא לא מכבר בול-סעד ובו "חתן וכלה" מהעיר רויטרסוודה, בני המיעוט הסורבי. המתלונן ציין, כי ההגדרה אינה מדויקת: בפולקלור הסורבי עוטים חתן וכלה צעפים בצבע ירוק ואילו בבול נראים צעפים אדומים - ששמורים אך ורק לזוגות שעומדים להתארס. נחא, נודניקים כאלה יש בכל העולם...

גליון "כלניות"

עלה ב-60 אחוז

מחירון חדש לבולי-ישראל בהוצאת אריה גלעדי ובעריכת יורם גלעדי הופיע בימים אלה וניתן לרכוש אותו במחיר 10 ש"ח ע"י פניה לטלפון 03-5163871, רח' אלנבי 76, ת"א. המחירים נקובים בש"ח ואינם כוללים מע"מ. לעומת השנה שעברה, מצביע מחירון 1995 על עליות בין 5 ל-10 אחוזים. לדוגמה: חלק מהבולים הראשונים התייקרו ב-10% ויותר; מזה גליונות חריגים מהשנים האחרונות. "כלניות" (1992) עלה ב-60 אחוז (מ-100 ש"ח לפני שנה ל-160 ש"ח כעת). "פולקלור" (1990) קפץ ב-20% מ-75 ש"ח ל-90 ש"ח השנה.

רמת-המחירים משנת 1886 ואילך (תקופת השקלים החדשים) נשמרת, כמו גם מחירי-ההנפקות עד 1953.

מזרח-גרמניה: הפרח שעוד לא צמח

האצולה "סיר" ביחד עם שם-המשפחה בלבד (נעד היום יש משכילים רבים, שאינם יודעים את הכלל הזה). צריך לומר "סיר אדוורד" או "סיר אדוורד קודרינגטון". הבול הודפס פעמיים עם השגיאה, שתוקנה רק בשנת 1928.

גימיקה היא ארץ יחידה במינה בכך, ששידרה על בול אות-מצוקה: בשנת 1919 הוצא שם בול, בן 2.5 פנס, לרגל שובה של החטיבה המקומית מהמלחמה העולמית הראשונה. רואים בו דגל בריטי משני צידי המסגרת, אך הדגל הפוך ובשפת האיתות הימני זהו סימן שספינה זקוקה לעזרה... הבול הונפק מחדש ב-1921 על נייר עם סימן-מים שונה ואז הורם הדגל כהלכה. אגב, באותה שידרה של גימיקה נפלה עוד טעות. הכיתוב באחד הבולים פסק שזאת סצינה של אישה מקומית עושה קסאווה. זהו מאכל מקומי מדוחן והאישה לא יכלה "לעשות" אותו כי אם רק להכין אותו. הבול הודפס מחדש בלי הכיתוב המטעה.

ב-1949 הדפיסה הודו העצמאית בולים ובהם תמונה של בודיסטווה, שזהו "גילגול" של בודהה. הדמות נראתה הפוכה לגמרי, כאילו השתקפה מתוך ראי. לנוכח המחאות המרובות, הוצא בול מתוקן בן 1 אנא כעבור שנה.

ב-1952 הנפיקה גרמניה המזרחית בול שציורו מעיד על חוסר-הכשרתו הספורטיבית של המעצב: רץ-סקי עם מקל-הגלישה בין הרגליים, מה שאסור בתכלית. ב-1956 הוציאה "הרפובליקה הדמוקרטית הגרמנית" בולים לכבוד המלחין רוברט שומאן, אבל ברקע הודפסו תווים לצלילים של פרץ שוברט. הטעות תוקנה, כמו גם טעותו של הדואר הגרמני בשנים 1921-22, שהראה בבולים מן המניין חרשי-ברזל וכורי-פחם שכולם כאחד איטרי-יד ימינם. בשנים 1903-1938 השתמשו בצרפת בדגם בולים מן המניין שמראה את "מריאן הזרועת". אי-ידיעתו החקלאית של הצייר הביאה אותו לתאר זריעה נגד הרוח! אוסטרית, בסידרת התלבושות והנופים המחוזיים מ-1934, שילבה בול בן 6 גר, שהיה טעון תיקון אנאטומי ואכן תוקן: האוזניים של האיש מאוסטרית התחתית לא ישבו במקום הנכון...

במזרח-גרמניה הדפיסו ב-1979 בול-זיכרון לכבוד תערוכת-הנגנות הבינלאומית ובהם זנים

בבול של גמביה מהתקופה הקולוניאלית, או בבול של קוריאה הדרומית משנת 1951 לכבוד איטליה. הסידרה בת 21 עריכים מוקדשת לדגלי כל המדינות שלחמו במסגרת כחות-האוי"ם נגד הצפון הקומוניסטי הפולש. במקום הדגל של הרפובליקה האיטלקית, שמו את הדגל המלכותי הישן. משהתבררה הטעות, הורידו את הכתר מסמל-המדינה, אבל הוסיפו "חטא על פשע", כי הדגל האיטלקי העכשווי אינו נושא שום סמל בפס המרכזי...

ב-1874 הדפיסה מצרים בול בן 5 פרה ובו הסיפרה 5 בכל אחת מהפינות אלא שהאחרים לעיצוב לא היו בקיאים בספרות "לועזית" והפכו את כולן. בערות מאפיינת גם בול יווני משנת 1927 שהופיע לכבוד מאה שנה לקרב הימי בנאוווריו.

זהו עריך מתוך שידרה והוא מראה את סיר אדוורד קודרינגטון. הוא היה אדמירל אנגלי שפיקד על צי של בעלות-הברית (בריטניה, רוסיה, צרפת) שניצח שייטת טורקית-מצרית כדי להציל את עצמאותה של יוון.

מתחת לדיוקנו היה כתוב "סיר קודרינגטון". המעצב לא ידע, כי לעולם אין משתמשים בתואר

היצע וביקוש

* מעונין להחליף חתומים ובלתי-חתומים. שאול קרויטור, ת.ד. 2763, חולון.

* אספן ציכי מבקש להתכתב עם ישראלים בציכית, רוסית, גרמנית או אנגלית:

כתובתו
DR. ZBYNEK SYCHRA
TICHA 523
54102 TRWTNOV 4
CZECH REPUBLIC.

* אספן סיני מעונין להחליף עם ישראלים בולים בלתי-חתומים, מטבעות, שטרי-כסף וטלכרטים. ההתכתבות באנגלית.

Ye Guilang
104 Yunhe Rd Qingyuan
Zhejiang P R C 323800
(CHINA)

* מעונין להחליף בולי-בריטניה גדולים תמורת ישראלים גדולים בקבוצות של 50 שונים. יוסף בן-אריה, ת.ד. 18248, ירושלים 91181.

* אספן פולני מציע התכתבות (ברוסית או פולנית) והחלפת בולי פולין (1960-65) ורוסיה, ביאלרוס, ליטא ואוקראינה, תמורת ישראל.
WIKTOR DOROB
OS. MARIJ KONOPNICKIEJ bl. 7 m. 21
99-400 LOWICZ, POLAND

הקנאדי הראשון בערך 3 סנט. לא ברור מי היה הראשון אשר העיר, כי לכלב-ים אין רגליים. ברם, כתב-העת הנ"ל תיכן את "הטעות" בגליונו הבא. עשרות בשנים היה הציור הזה למשל ולשנייה בפי בולאים וזואולוגים, עד שיום אחד התברר, כי הציור צדק, בכל זאת: לכלב-הים האפור הגדול, ששורץ בחופי ניופאונדלנד, אכן יש רגליים מלפנים ואין זה חריג אנאטומי. הציור, הסתבר, ניק את השראתו מן הזן הנדיר הזה.

לאור כל הסיפורים האלה, אולי כדאי, שלפחות על בולי ישראל נדפס את ראשי-התיבות, "טע"ל". כי גם אצלנו זה עלול לקרות - או כמעט. אנחנו זוכרים, למשל, שבשובל של הבול בערך 0.40 מסידרת "נחחון-צה"ל" (1967) מופיע פסוק מישעיהו ("כי תעבר במים אתך אני"). מתחת לתרגום לאנגלית כתוב שמו של הנביא "ISIAH", בעוד שצריך להיות "ISAIAH". מחדל מסוג אחר היה הבול בן 15 אגני משנת 1970, שהראה את בית-הכנסת הגדול בטוניס עם חלון ובו השם המפורש. בשעתו התערבו חוגים דתיים ודרשו להוציא את הבול מן המחזור. ספסרים עטו על היתרות בתיקווה לרווחים קלים, אך לשווא, כי בינתיים כבר רכש הציבור כמויות שלא הצדיקו בהלה. פאשלה אחרת נמנעה לפני ההופעה כאשר הציירת פרידל שטון כללה בסידרת דואר-האוויר שלה מנפי-הארץ בול ובו כנסיה בנצרת עם צלב במרומי-הצריח. לחץ הדתיים הביא להחלפת ציור זה בנוף של בית-הכנסת בכפר-נחום. גורל דומה נפל בחלקה של הצעה ראשונית, שהגיש אליעזר וויסהוף לבול "הדיבוק" מסידרת התיאטרון העברי (1970). בציור המקורי נראתה חנה רובינא ממש אחות-דיבוק ומכוערת. הפרצוף המכושף של האמנית הדגולה נגזר ותוויה "רוככו" בגירסה שנתקבלה לביצוע.

ששמוסה נואם בסינאט, אך מכל הפרטים בתצלום ברור, ששמוסה נואם בפני בית-הנבחרים.

ציכוסלובקיה ציינה את ראשית קיומה הממלכתי בסידרה המראה את טירת הראדזין שמתנשאת מעל לעיר-הבירה פראג. מאחורי הטירה רואים שמש זורחת כסמל של חירות. אבל, המעצב הגויס ב"חירות הפיוטית" שלו מכיוון שהטירה מוצגת כלפי מערב - ואילו השמש לעולם אינו עולה בצד הזה, כידוע, כי אם שוקע שם. אולי היה זה רמז לסופה של ציכוסלובקיה השלמה והעצמאית...

פרידריך השלישי במקום מכסימיליאן הראשון

יש בול אחד - והוא אולי הראשון בהיסטוריה שעורר עליו זעם בגלל טעות לכאורה של המעצב - שהיה לו קשה מאד להיפטר מהנדניקים שהציור חרה להם: אותה ניופאונדלנד אומללה, שכבר אוזכרה פעמים אחדות לדראון, הנפיקה בינואר 1866 סידרה מן המניין ובמסגרתה - בול בן 5 סנט שמציג כלב-ים על גוש-קרח צף. מגזין בולאי הודיע בו-זמנית, שהבול מראה בונה (ביור) רובץ על שפת גוף-מים. ההגדרה הזאת נבעה מכך, שבעל-החיים בבול מצויד ברגליים קידמיות ודומה מאד לבונה, שהתנוסס על הבול

פאשלה מרגיזה קרתה למעצב אוסטרלי, שב-1947 כאשר העיר ניוקאסל חגגה 150 שנות קיומה, הכין שלושה בולים, שאחד מהם, בן 2.5 פנס, אמר היה להציג את סגן גיון שורטלנד איש הצי המלכותי הבריטי, אשר גילה את הנהר האנטר, שעליו נוסדה העיר. לרוע המזל קיבל המעצב - והעתיק בשיטה עיוורת - את תמונת אביו של המכובד!

בושות עשה, לעומת זאת, הדואר הגרמני בזמן האחרון כאשר הנפיק בול לזכר 500 שנה מאז ה"רייכסטאג" ההיסטורי בוורמייא. הבול האמור להראות את הקיסר מכסימיליאן הראשון, אלא ששוב פישל מישו והתמונה מראה את אביו. הקיסר פרידריך השלישי. איש לא רצה לקבל עת עצמו את האחריות להחלפה. הודפסו 25 מיליון עותקים וכשהופצה הידיעה, כי הדואר מתכוון להדפיס מהדורה מתוקנת, רגש העולם הבולאי בגרמניה. אבל, הדואר החליט לתקן רק את דף-ההסבר הרשמי לאספנים. זה יותר זול... ב-1950 הנפיקה איטליה בול בערך 20 לירות לכבוד יריד-הצמר ובו נראו שני חלוצי-התעשייה א. רוסי וג. מרצוטו. מתחת לתמונותיהם התנוססו שנות הלידה והפטירה שלהם. מי שסמך על הבול יכול היה להגיע למסקנה, שרוסי הגיע לשיבה טובה: בן 99. למעשה, אף לא זכה שימלאו לו שמונים. כשנתגלתה הטעות, הוצאו יתרות הבול מן המחזור והספסרים "התלבשו" עליו ואז הטיל הדואר לשוק את כל המלאי והמחירים צנחו.

ב-1939 ביקר סומסה, הרוזן של ניקארגואה, בוויינגטון ונאם בפני שני בתי-הקונגרס. מקץ שנה הונפקה בארצו סידרה של ששה בולים "מנאומי-הנשיא". מתחת לאחת התמונות נאמר,

בולי אשדוד אוספי בולים ציטכו בע"מ מכירות בולים מכל העולם ציטרון אברהם אשדוד, אזור י"א, רח' גלעד 21, טל. 08-553111	בולי אדי א.לופוביץ פתוח: א'ה' 10-17 שישי 10-14 רח' אחד העם 38 תל-אביב טל. 03-5601068 (פינת רח' אלנבי 112)
מוטי ברש-בולי דיזינגוף בולים- ישראל וחו"ל- מכירה, קניה, הערכה מטבעות ושטרות אלבומים ואביזרים המבחר הגדול ביותר בארץ!! דיזינגוף סנטר ת"א חנות 420, טל. 03-5251552, 03-5715228, פקס. 03-5715228	אמינות בולים, מדליות, מטבעות ושטרות קניה, מכירה והערכה בן-יהודה 55 ת"א, טל. 03-5220648, 03-223905
בולי גלעדי בולי ישראל (שנתונים) יבוא אלבומים בולי חו"ל חתומים בכמויות לפי נושאים וארצות, בולי חו"ל חדשים בעלי חיים, אמנות, יודיאקה וכו'. <u>קונה בולי ישראל חתומים בכמויות</u> רח' אלנבי 76 ת"א, קומה ב', טל. 03-663871	ב.- אל פילטליקה בע"מ ת.ד. 4349 ילדים! נא לדרוש את אריונות הבולים שלנו. כמו כן אנו ממשיכים במבצע החלפת בולי ישראל בסדרות בולי חוץ
נציג קטלוג BALE (באנגלית) ו- PHILEX (בגרמנית) סוכנות-משנה של הרשות הפלסטינאית PALESTINE AUTHORITY (GAZA-JERICO) זה עתה התקבלו בולים חדשים עם הדפס-רכב, כולל מעטפות ה.ש. פילא (אורי שליט) ת.ד. 4933 ת"א 61040, טל. 03-5177466, 03-6957652	בולים מטבעות שטרות קניה מכירה הערכה לאספן החובב הורוביץ פתוח: 10-15. יום ה' סגור רח' אלנבי 52, תל-אביב טל. 03-5178251
בולי מוגרבי סוכנויות יבוא אביזרי בולאות ייצור אלבומי מעטפות, בולי ישראל ויודיאקה כל מה שתבקש מהעולם בבולים ומעטפות כולל מינויים. בולי אוטונומיה שעות הפתיחה: 13:30-10:00, 19:00-16:00, בימי שלישי אחה"צ- סגור רח' פינסקר 5, תל-אביב, טל. 03-5289012, פקס. 03-5251240	לידרמן מטבעות, בולים, עתיקות וספרים רח' בן-יהודה 18, תל-אביב 63802 טל. 03-299453, פקס. 03-5253368
בולי רומנו למכירה בולי אנטרטיקה, פוקלנד, סאוט-ג'ורג'יה, נושאים, ציפורים, אוניות, אומנות וכדור-רגל. ניתן לעשות הזמנות בדאר. סוכנות בלעדית לאביזרי בולאות LINDNER מען 03-5463664, ת.ד. 23274, חנות 03-5282790	שניאור-בולים מבחר בולי ישראל וחו"ל, שירות חדשות לפי נושאים ומדינות, סוכנים לאלבומים ואביזרי בולאות. חיפה, יפו 40, טל. 04-512134, פקס. 04-246096
התאחדות בולאי ישראל הספריה הבולאית של התאחדות בולאי ישראל פתוחה לקהל בימי ג' וה' בשעות 16.00-19.30 ת.ד. 4523 ת"א 61045, טל./פקס. 03-295547	אליק רינק בולים ומטבעות רח' פינסקר 2, ת"א טל/פקס. 03-297192, ת.ד. 4124, מען. 03-5227922
	הפרסום ב"שביל" מגיע אל כלל הבולאים בארץ!

אוסטריה

יובל-האויים (1). 100 למות המדען יוזף לושמידט (1).

אוסטרליה

יובל-האויים (1 עם 4 שבלים שונים).

אזרבייג'ן

מנצח אולימפיאדת-לילהמר (6 + גלי"ז).
אסטרונוטיות (8 בשני גלי"ז).

איטליה

100 שנה לרנטגן (1).

אי-כריסמס

גולף (1).

איי-פוקלנד

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז).

איי-קיימן

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז).

איי-שלמה

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז).

אי-נורפוק

לווייתנים (3 + גלי"ז).

איסלנד

ספינות-דואר (8 בגלי"ז).

אירלנד

100 שנה לרדיו (2). 200 שנה לקולג-מיינות (1).
250 שנה לבית-החולים רוטונדה (1). קץ מלח"ע
2 (1). 150 שנה למחלקת הסקר הגיאולוגי (1).

אששנשן

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז).

בהמס

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז).

בליז

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז).

בנין

ספינות (6 + גלי"ז).

ברבדוס

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז).

ברמודה

פולקלור, מנה ב' (4).

גיברלטר

קץ מלח"ע 2 (1 בגלי"ז). ספורט (3).

גרזיה

ציורי ניקו פירוסמנשוויץ (10 + גלי"ז).

ג'רזי

50 שנה לשחרור מהנאצים (6 צמדים + גלי"ז).
"אירופה" (2).

גרינלנד

הדגל הלאומי (1).

גרמניה

800 שנה להולדת היינריך "האריה" (1). 100
שנה להולדת קרל אורף (1). נופים גרמניים (4).
100 שנה לכנסית הקיסר ווילהלם בברלין (1).
80 שנה להולדת המדינאי פרנץ-יוזף שטראוס
(1). חמשים שנה למות הסופר פרנץ וורפל (1).
העוול שנעשה לקורבנות המשטר הקומוניסטי
במזרח-גרמניה (1).

דרום-אפריקה

רגבי (2). תיירות בנאטל (1). יובל המועצה
למחקר מדעי - זיכרון מים (1). "העיר האבודה"
(1). תיירות, מזרח-טרנסוואל (1). 75 שנה לטיסה
הראשונה מצפון אפריקה לדרומה (1). תיירות,
צפון-טרנסוואל (1). תיירות, אורנג' (1). תיירות,
צפון-מחוז-הכף (1). 100 שנה למחקר הימי (1).

דרום-ג'ורג'יה ודרום-סנדוויץ'

קץ מלח"ע 2 (2 + גלי"ז).

הולנד

50 שנה לשחרור ולאויים (3). מזלות (1 בגלי"ז-זוטא
של 10).

ווליס ופוטונה

יובל-האויים (1).

טאיוואן

נופים מן החוף המזרחי (4). פורלים (4).
חריתת-בולים (4).

טוקילאו

יונים (4).

טריטוריה בריטית באוקיינוס ההודי

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז).

יפאן

מיפקד-אוכלוסין (1). 30 שנה למתנדבי
סיוע-חוץ (1). שבוע הבולאות (1).

לאוס

זיקוקין-די-נור (4).

ליבריה

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז). סעד לעיווריים
ולכפר-ילדים (5). חיות אפריקניות (5).

מאוריציוס

קץ מלח"ע 2 (3). יובלות (3).

מדגסקר

אישים - גיון לנון ואלה פיצג'רלד, מרילין מונרו
ואלוויס פרסלי, הנשיא קלינטון ולואי
ארמסטרונג (3).

מלזיה

המלכת השליט החדש (3). חנוכת הספריה
הלאומית (3).

מרוקו

פרחים (2). בעלי-חיים (2). יובל ארגון החקלאות
העולמי (1).

ניו-זילנד

נצחון בגביע-אמריקה למיפרשיות (1), גם
בגליונית של 10. משולשים, מחנות-בריאיות (2).

נמיביה

5 שנים לעצמאות (1). מאובנים (4).

סהרה מערבית

סוסים גזעיים (6 + גלי"ז).

סוויצלנד

מלאכת-יד (4).

סלבדור

ארכיאולוגיה (6). 200 להולדת הכומר-המשפטן
איסידרו מנגדס (1).

סמואה

קץ מלח"ע 2 (1 בגלי"ז). גביע-הרגבי העולמי (4).

סנט-הלנה

קץ מלח"ע 2 (4 בצמדים + גלי"ז).

סנט-לוזיה

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז). 200 שנה לקרב-ראבובט
(3 + גלי"ז).

סנט-קיטס

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז).

ספרד

קומיקס (2). 100 שנות קולנוע (1). 100 שנות
אגודת-העתונאים במדריד (1). "אירופה" (1).
מדליות-כסף אולימפיות (14 בגלי"ז).

פולינזיה צרפתית

לואי פסטר (1). נשואי פייר לוטי (1). פניני-טהיטי (2).

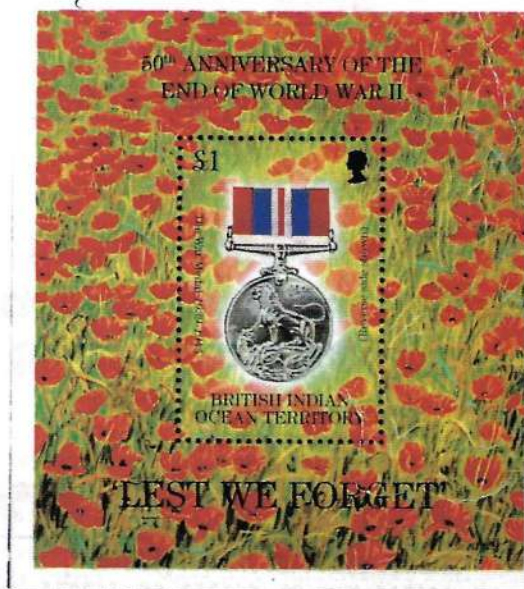
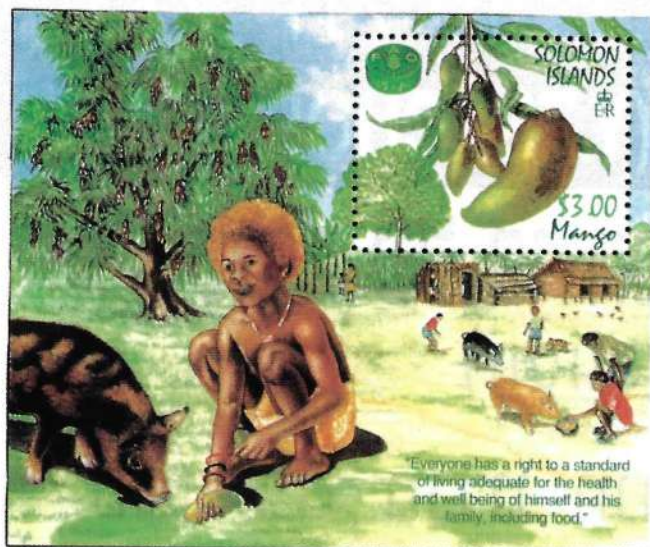
פורטוגל

תוויות אוטומטיות, מנה ב' (3). חסיד אומות
העולם מנדש, וקליטת פליטי גיברלטר במדיירה
(2). 800 שנה להולדת אנטוניו הקדוש (3 גם בגלי"ז).
מדיירה-מלאכת-מחשבת (4).

פיג'י

קץ מלח"ע 2 (4 + גלי"ז).

בולי תל-אביב (י. צחור) בע"מ

TEL-AVIV STAMPS. (Y.TSACHOR) LTD.

מכירה על פי הצעות מחיר בכתב (Mail Auction)

מוקדמים, מנדט, מנהלת העם, דאר עברי
ישראל, חו"ל, יודאיקה, גלויות, ספרים
קטלוג מאויר חינם

ת.ד. 16218 תל-אביב, טלפון: 03-5226294, פקס: 03-5245088

ד"ר ואלך מכירות פומביות
Dr. WALLACH PUBLIC AUCTIONS

**קניה, מכירה
והערכת בולים מקצועית**
בולים, מעטפות, מטבעות, יודאיקה.
קהל קונים ומוכרים מחמש יבשות.
קרדיט בינלאומי במכירת
אוספים מתנדירים בתחום.

צלצל ונגיע אליך!

חדך יבנה 17, רחובות ת.ד. 1414 רחובות
טל. 08-467274, 08-461010 פקס. 08-464946

בולי הבירה

** מכירות פומביות של בולים, מעטפות,
יודאיקה, מטבעות ושטרות.

** נציגים בלעדיים של החברות המובילות
בעולם בשטח האלבומים, קטלוגים
ואביזרים לאספנים.

Davo, Michel, Gibbons ואחרים.

** קניה, מכירה, בדיקה והערכת אוספים.

** מקבלים חומר למכירה הפומבית
הבאה בתחילת 1996.

** מחירון/קטלוג חדש 1995, שלנו לבולי
ישראל, ישלח לכל דורש תמורת בולי
דאר תקפים למשלוח בסך- 3 ש"ח.

משרד: בן יהודה 23 ירושלים קומה ב'
טל: 02-245623 ת.ד. 3769 ירושלים
91036. פקס: 02-234607

(סוף מעמוד 4)

תזמורת מכבי-אש וכשהשתתפה בשעתה בחנוכת בית-הכנסת הגדול ברח' אלנבי, בערב פסח, הועקו כולם, גם הנגנים לכבות דליקה ברח' הרצל. כדי למנוע פניקה, הורה אבא כהן לאנשיו לפרוש בהתגנבות-יחידים מהטקס. המתנדבים חשו אל תחנתם, שהיתה ממוקמת בצריך בשדרות רוטשילד, ובאין כבאית גייסו אוטובוס של "המעביר", הטילו לתוכו את צידם הדל ובלי להחליף את בגדיהם החגיגים חשו לבית חרושת לנעליים, שאותו לא הספיקו להציל. לימים קיבלו כבאית ראשונה ואתה קראו "מאירה", ע"ש ראש העיר הפופולרי. בימי הבריטים שימש השירות בגדוד-הכבאים גם את ההגנה. במכוניותיהם הועברו תחמושת ונשק וכבר ב-1929 עקרו שוטרי-המנדט את רצפות צריף-הכבאים כדי לגלות "סליק". בתקופת המאורעות פעלה פלוגה של מגיני הישוב באש צלפים ותבערות מתוך התנחה התל-אביבית הצנועה, בפנית שד"ר-נחלת בנימין. הם הצטיינו בפעולות-כיבוי בשכ' התיקוה, שצרפייה הוצתה ע"י פורעים מיפן. מיספר המתנדבים בגדוד הגיע בשעתו ל-72 איש.

קלידוניה חדשה

המידרשה הפסיפית (1).

קמבודיה

תוכים (5 + גל"ז).

קנדה

רכב וציד חקלאי (6 בגל"ז). 100 שנה לביה"ס לאדריכלות (1). 30 שנה לדגל הלאומי (1). גולף (5). 75 שנה לייסוד "קבוצת-השבעה" - ציירים חדשים (10 ב-3 גל"ז). 275 לייסוד לואיסבורג (5) בקונטרסים בני 10 כ"א. הצטרפות מניטובה לקונפדרציה ב-1870 (1). צפורי-נוד (4).

קפריסין

בריאות - תזונה, איידס, סמים, עישון (4).

רומניה

"אירופה" (2). 100 להולדת המשורר לוציאן בלאנה (1). 40 למות המלחין ג. אנסקו (1).

שבדיה

ציורי-ילדים (4 בקונטרס). תחרויות - האתלטיקה בגותבורג (1). לא-לאלומות (1).

שרי-לנקה

לזכר גבי בונדרנייקה (1). תכונות חיוביות (4) + גל"ז). לזכר מסי. עבדול-קדר (1).

פינלנד

יערות (4 בקונטרס). רטנגן (1). תוויות-ביול "פראמה" (4).

פפואה - ניוגיני

מלאכת-מחשבת, מנה ג' (2). הדפס-רכב 21 ט' על 90 (1).

פרגואיי

לואי פסטר (1). מלחמה באיידס (2).

פרויר

עורבים (2). אמונות (3).

צרפת

משלי לה-פונטיין (6 + 2' שלבים בפס). קורז (1). קונגרס התאחדות הבולאים (1). אמונות: זאו-ו-קי (1). גירוש יהודי-פאריז (1).

קובה

יובל ארגון התזונה והחקלאות (1). 35 שנה לאקווריום הלאומי (6). 100 שנה למות חוסה מרטי (5).

קיריבטי

קץ מלח"ע 2 (6 + גל"ז).

(סוף מעמוד 2)

לא חשד באלוויס זצק"ל, שהוא זכאי לעלות ארצה ישראל לפי חוק-השבות. גאיאנה תצליח לאון את תקציבה הלאומי, סנט-ווינסנט תסגור את הפער במאזן המסחרי שלה, טונגיה תחיה על המת ואפילו ארה"ב תשקול הופעת בול נוסף לכבוד האמן הבלתי-נשכח (למרות שאין אוהבים בווינגטון יהודים על בולים). שלא להזכיר את מדגסקר, שעלולה לחגוג את יום-הולדת ה-60 של הזמר בערד אחד לכל אחת משנות-חיי. אלוקיני שבשמיים, רק זה לא! עשה עימנו חסד והאר פניך לחוקר הבא, שיוכיח, כי אין שום קשר בין פרסלי לידאיקה! הבולאים המיסכנים פשוט לא יעמדו בנטל הזה.

הבדיחה מזוקנת, אך נסתכן ונספר אותה, בכל זאת. פלוני נכנס ל"דראגסטור" בארה"ב, מאלה שמוכרים לך הכל, ממילקשייק ועד מישחה לטחורים, ושואל את המוזג התורן: - סליחה, אתם עורכים בדיקות-שתן? - בטח, אדוני. תן לי את הבקבוקון, בבקשה. - לא, לא! רק רציתי, שתרחץ את ידיך ותמרח לי סנדוויץ' עם פסטרמה. בקרוב, זו כבר לא תהיה בדיחה, כשסינפי-הדודא בישראל יתפסו את מקומו של ה"דראגסטור" האמריקני ויהפכו למרכולים, במהלך המיסחור של שנות האלפיים. עדות להתפתחות מעניינת זו משמשת החלטת-הדודא לעסוק בבתי-הדודא בהחלפת אריות תמורת ערכות כתיבה לתלמידים ועליון דמויות וולט-דיסני, לא פחות ולא יותר.

SHOVEL

Bi-monthly Organ of the Israel Philatelic Federation
Editor: Shlomo Shamgar
Editorial Office: 2, Pinsker St., Tel-Aviv, 61045, Israel
P.O. Box: 4523, Tel-Aviv
Phone and Fax: (972-3) 6295547
Price: 9 NIS, Yearly Subscription: 45 NIS

NUMBER 16
AUGUST 1995

HIGHLIGHTS

ISRAEL: Postmarks and Forthcoming Issues.

SUGGESTIONS: Col. Marcus - a Challenge to the U.S. Postal Service.
WRONG DESIGNS: "Legends" and Similar Mistakes have a Long History.
AIRSHIPS: David Schwarz, Forgotten Inventor of the Zeppelin, Born 150 Years Ago.

ACCESSORIES: From Hinges to Hawid.

JUDAICA: Souza Mendes, Righteous Gentile Honored in Portugal.

לפני המבצע הראשון, בערב פסח, נתבשרנו רשמית, בחתימתו של מר ישראל קינצלניגר, סגן-מנהל אגף-התיפעול, שירותי-אשנב: חברת "אוסס" הוציאה למכירה חטיף בוטנים כשר לפסח, באריות גדולות בצבע אדום, שעליהן מצוירת בובת פאנור רינגרס. לפי בקשת החברה יחולקו (בבתי הדואר) פרסים בצורת בובה מיוחדת לכל מי שימסור לידי הפקיד חמש עטיפות גדולות ריקות של "חטיף בוטנים אוסס". וירא כי טוב, ואז הודיע מר קינצלניגר, כי לפי בקשת "אסס" חילפו בחודשים יולי-אוגוסט גם אריות גדולות של להטי "במבה", שעליהן מצויר תינוק (דוגמא צורפה לחזור הרשמי של הדואר). אנו תיקווה, שכל אוספי-האריות אכן זכו באותם פרסים, לפני שאול המלאי. צריך להתפלל, שהביקור בסניפים יהפוך חלק ממלקטי העטיפות לאספני-בולים ואז תהיה שמחתנו שלמה.

מאידך, מותר לתהות אם החתירה לרווחים תענה את הכל ותצדיק את הפיכת רשות-הדואר לרשת כמו שופרסל והריבוע החכול. כאנשים "מרובעים" ומיושנים, שהורגלו ליחס של כבוד כלפי המוסד הממלכתי ששמו "פוסטה", קשה לנו לעכל את המחזה הפוסט-מודרניסטי של פירווי "במבה" או ציפס, שמתפרים מתוך שיקים משומשים על אשנבים, שאמורים לספק שירותי רישום, בנק-הדואר ומכירת בולי-זיכרון. כדאי שרשות-הדואר תגלה אנו עד היכן בדעתה לעמוד בשבילי כלכלת-השוק, לפני שנגיע להצבת קונדומים בבתי-הדואר. ש.ש.

אולטראציה לחובבי הצליל

כרטיסי Audio

Sound Blaster 2.0

כרטיס קול משתלב PC, המאפשר הפעלת לומדות ומשחקים המיועדים להפעלה בתמיכת Sound blaster. מעשיר את הלומדות והמשחקים בעולם עשיר של צלילים ומגביר את עוצמת החוויה.

Sound Blaster Pro

כרטיס קול סטריאופוני משתלב PC. הכרטיס מיועד למקצוענים ומאפשר השמעת מוזיקה איכותית בנוסף לאפשרויות עריכה ברמה גבוהה.

Sound Blaster 16

כרטיס קול סטריאופוני משתלב PC. הכרטיס מיועד למוזיקאים ואנשי קול מקצועיים ומאפשר יישומי מולטי מדיה מיוחדים.

Sound system Gold 16

כרטיס לעריכה והשמעת מוזיקה סטריאופונית ברמה ואיכות גבוהים. תומך במשחקים ולומדות המתוכננים לכרטיסי קול, להגברת החוויה החינוכית.

Audio Blaster Plus

כרטיס קול סטריאופוני המשתלב במחשב PC ותומך בלומדות ובמשחקים המיועדים לכרטיס קול.

כרטיסי Video ומלווייה

VB-FS 200

כרטיס וידאו המאפשר הצגת תמונות וידאו על גבי מוניטור המחשב. כמו כן מאפשר הכרטיס ביצוע אפקטים מיוחדים תוך כדי לכידת תמונות בודדות מהסרט.

Video Blaster (SE)

כרטיס וידאו המאפשר הצגת תמונות וידאו על גבי מוניטור המחשב. הכרטיס מיועד למקצוענים ומאפשר ביצוע אפקטים מיוחדים ברמה גבוהה ביותר תוך כדי לכידת תמונות בודדות מהסרט.

Video Gold Sys

כרטיס וידאו המאפשר עריכת סרט מלא.

Movie Blaster Pro

כרטיס וידאו המאפשר הצגת וידאו או טלוויזיה על גבי מוניטור המחשב בגודל משתנה. הכרטיס מאפשר עיבוד תמונות ברזולוציה גבוהה, שילובי טקסט, אנימציה ועוד.

חוכנות ★ מחשבים ★ צ'יז הקפי

מפיץ מורשה למחשבי מקינטוש

רח' הירקון 8 בני-ברק 51261, טלפון: 03-6197002, פקס: 03-6197003

מקבוצת מטרופולין בע"מ